

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः
(वाक्य सहित)

षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

---

Contents

**6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं
काण्डं 3**

6.6 षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं..... 3

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे षष्ठं काण्डं

6.6 षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

6.6.1.1

सुवर्गाय॑ वा ए॒तानि॑ लो॒काय॑ हूयन्ते॒ यद्-दाक्षि॑णानि॒ द्वाभ्यां॑
गार्.ह॑पत्ये जुहोति॒ द्विपाद्-यज॑मानः॒ प्रतिष्ठि॑त्या आग्नी॒ध्रे
जुहोत्यन्तरि॑क्ष ए॒वाऽऽ*क्रम॑ते स॒दोऽभ्यै॑ति सु॒वर्गमे॑वैनं॒ लोकं॑ गमयति
सौरी॑भ्यामृ॒ग्भ्यां गार्.ह॑पत्ये जुहोत्यमु॒मेवैनं॑ लोकं॒ समारो॑हयति
नय॑वत्यर्चाऽऽ*ग्नी॒ध्रे जुहोति॑ सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्या॒भिनी॑त्यै दि॒वं गच्छ॑
सुवः॑ प॒तेति॑ हिरण्यं- [ ] 1

6.6.1.1 - Padam

सुवर्गायेति॑ सुवः – गाय॑ । वै । ए॒तानि॑ । लो॒काय॑ । हूयन्ते॒ । यत् ।
दाक्षि॑णानि । द्वाभ्याम् । गार्.ह॑पत्य इति॒ गार्.ह॑ – प॒त्ये ।

जु॒होति॑ । द्वि॒पादि॑ति द्वि – पात् । यज॑मानः । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑
 प्र॒ति – स्थि॑त्यै । आ॒ग्नी॒ध्र इ॒त्याग्नि॑ – इ॒ध्रे । जु॒होति॑ । अ॒न्तरि॑क्षे ।
 ए॒व । ए॒ति । क्र॒मते॑ । स॒दः । अ॒भि । ए॒ति । ए॒ति । सु॒वर्ग॑मिति॑
 सु॒वः – ग॒म् । ए॒व । ए॒नम् । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । सौ॒री॒भ्याम् ।
 ऋ॒ग्भ्यामि॑त्यृक् – भ्याम् । गा॒र्ह॒प॒त्य इति॑ गा॒र्ह॒प॒त्ये । जु॒होति॑ ।
 अ॒मुम् । ए॒व । ए॒नम् । लो॒कम् । स॒मा॒रो॒ह॒य॒तीति॑ सं – आ॒रो॒ह॒य॒ति ।
 न॒य॒व॒त्येति॑ न॒य – व॒त्या । ऋ॒चा । आ॒ग्नी॒ध्र इ॒त्याग्नि॑ – इ॒ध्रे ।
 जु॒होति॑ । सु॒वर्ग॑स्येति॑ सु॒वः – ग॒स्य । लो॒क॒स्य । अ॒भिनी॑त्य इत्य॒भि
 – नी॒त्यै । दि॒वम् । ग॒च्छ । सु॒वः । प॒त । इति॑ । हि॒र॒ण्यम् । 1 (50)

6.6.1.2

हु॒त्वोद्–गृ॑ह्णाति सु॒वर्ग॑मे॒वैनं॑ लो॒कं ग॒मय॑ति रू॒पेण॑ वो
 रू॒प॒म॒भ्यैमी॑त्याह रू॒पेण॑ ह्यासा॒ꣳ रू॒प॒म॒भ्यैति॑ यद्धि॒र॒ण्येन॑ तु॒थो वो
 वि॒श्व॒वे॒दा वि॑ भ॒ज॒त्वित्या॑ह तु॒थो ह॑ स्म॒ वै वि॒श्व॒वे॒दा दे॒वानां॑ दक्षि॒णा
 वि॑ भ॒ज॒ति ते॒नै॒वैना॑ वि॑ भ॒ज॒त्ये तत् ते॑ अ॒ग्ने रा॒ध– [ ] 2

6.6.1.2 - Padam

हु॒त्वा । उ॒दि॒ति॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः – ग॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् ।
लो॒क॒म् । ग॒म॒य॒ति॑ । रू॒पे॒ण॑ । वः । रू॒प॒म् । अ॒भि॒ । ए॒ति॑ । ए॒मि॒ ।
इ॒ति॑ । आ॒ह॒ । रू॒पे॒ण॑ । हि॒ । आ॒साम् । रू॒प॒म् । अ॒भि॒ । ए॒ति॑ । ए॒ति॑ ।
यत् । हि॒र॒ण्ये॒न॑ । तु॒थः॑ । वः । वि॒श्व॒वे॒दा॒ इति॑ वि॒श्व – वे॒दाः॑ । वी॒ति॑ ।
भ॒ज॒तु॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । तु॒थः॑ । ह॒ । स्म॒ । वै । वि॒श्व॒वे॒दा॒ इति॑
वि॒श्व – वे॒दाः॑ । दे॒वा॒ना॒म् । दक्षि॑णाः । वी॒ति॑ । भ॒ज॒ति॑ । ते॒न॑ । ए॒व ।
ए॒नाः॑ । वी॒ति॑ । भ॒ज॒ति॑ । ए॒तत् । ते॒ । अ॒ग्ने॑ । रा॒धः॑ । 2 (50)

6.6.1.3

ऐ॒ति॑ सो॒म॒च्यु॒त॒मि॒त्या॒ह॒ सो॒म॒च्यु॒त॒ ह्य॒स्य॑ रा॒ध ऐ॒ति॑ त॒न्मि॒त्र॒स्य॑ प॒था
न॒ये॒त्या॒ह॒ शा॒न्त्या॑ ऋ॒त॒स्य॑ प॒था॒ प्रे॒त॒ च॒न्द्र॑ दक्षि॑णा इ॒त्या॒ह॒ स॒त्यं॑ वा
ऋ॒त॒ स॒त्ये॒नै॒वै॒ना॑ ऋ॒ते॒न॑ वि॒ भ॒ज॒ति॑ य॒ज्ञ॒स्य॑ प॒था॒ सु॒वि॒ता
न॒य॒न्ती॒रि॒त्या॒ह॒ य॒ज्ञ॒स्य॑ ह्ये॒ताः॑ प॒था॒ य॒न्ति॑ यद्–दक्षि॑णा
ब्रा॒ह्म॒ण॒म॒द्य॑ रा॒ध्या॒स– [ ] 3

6.6.1.3 - Padam

ए॒ति॒ । ए॒ति॒ । सो॒म॒च्यु॒तमि॒ति॒ सो॒म॒ – च्यु॒तम् । इति॑ । आ॒ह॒ ।
सो॒म॒च्यु॒तमि॒ति॒ सो॒म॒ – च्यु॒तम् । हि॒ । अ॒स्य॒ । रा॒धः॑ । ए॒ति॒ । ए॒ति॒ ।
तत् । मि॒त्रस्य॑ । प॒था॒ । न॒य॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । शा॒न्त्यै॑ । ऋ॒तस्य॑ ।
प॒था॒ । प्रेति॑ । इ॒त॒ । च॒न्द्रद॑क्षिणा इति॑ च॒न्द्र – द॑क्षिणाः । इति॑ ।
आ॒ह॒ । स॒त्यम् । वै । ऋ॒तम् । स॒त्येन॑ । ए॒व॒ । ए॒नाः॑ । ऋ॒तेन॑ । वी॒ति॑ ।
भ॒जति॑ । य॒ज्ञस्य॑ । प॒था॒ । सु॒वि॒ता॒ । न॒यन्तीः॑ । इति॑ । आ॒ह॒ ।
य॒ज्ञस्य॑ । हि॒ । ए॒ताः॑ । प॒था॒ । य॒न्ति॑ । यत् । द॑क्षिणाः । ब्रा॒ह्म॒णम् ।
अ॒द्य॒ । रा॒ध्या॒सम् । 3 (50)

6.6.1.4

मृ॒षि॒मा॒र्षे॒यमि॒त्याहै॒ष वै ब्रा॒ह्म॒ण ऋ॒षि॒मा॒र्षे॒यो यः शु॒श्रु॒वान्
तस्मा॑दे॒वमा॒ह॒ वि सु॒वः॑ प॒श्य॒ व्यन्त॑रि॒क्षमि॒त्याह॑ सु॒वर्ग॑मे॒वैनं॑
ँलो॒कं ग॑मयति यतस्व स॒दस्यै॑रि॒त्याह॑ मि॒त्रत्वा॒यास्मद्वा॒त्रा दे॒वत्रा॑
गच्छ॑त म॒धु॒मतीः॑ प्र॒दा॒ता॒रमा॑ वि॒शते॑त्याह॑ व॒यमि॒ह प्र॒दा॒ता॒रः
स्मो॑ऽस्मा॒नमु॒त्र म॒धु॒मती॑रा वि॒शते॑ति– [ ] 4

6.6.1.4 - Padam

ऋ॑षि॒म् । आ॒र्षे॒यम् । इति॑ । आ॒ह । ए॒षः । वै । ब्रा॒ह्म॒णः । ऋ॑षिः ।
आ॒र्षे॒यः । यः । शु॒श्रु॒वान् । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । वी॒ति ।
सु॒वः । पश्य॑ । वी॒ति । अ॒न्तरि॑क्षम् । इति॑ । आ॒ह । सु॒वर्ग॑मिति॑
सु॒वः-गम् । ए॒व । ए॒नम् । लो॒कम् । ग॒मय॑ति । य॒तस्व॑ । स॒दस्यैः॑ ।
इति॑ । आ॒ह । मि॒त्र॒त्वाये॑ति॑ मि॒त्र - त्वा॒य । अ॒स्मद्दा॒त्रा इ॒त्यस्म॑त्-
दा॒त्राः । दे॒व॒त्रेति॑ दे॒व - त्रा । ग॒च्छ॒त । म॒धु॒म॒ती॒रिति॑ म॒धु - म॒तीः ।
प्र॒दा॒ता॒रमि॑ति॑ प्र - दा॒ता॒रम् । ए॒ति । वि॒श॒त । इति॑ । आ॒ह । व॒यम् ।
इ॒ह । प्र॒दा॒ता॒र इति॑ प्र - दा॒ता॒रः । स्मः । अ॒स्मान् । अ॒मु॒त्र ।
म॒धु॒म॒ती॒रिति॑ म॒धु - म॒तीः । ए॒ति । वि॒श॒त । इति॑ । 4 (50)

6.6.1.5

वा॒वै॒तदा॑ह॒ हिर॑ण्यं द॒दाति॑ ज्यो॒तिर्वै॑ हिर॑ण्यं ज्यो॒तिरे॒व पु॒रस्ता॑ब्द्धते
सु॒वर्ग॑स्य लो॒कस्या॑नु॒ख्या॒त्या अ॒ग्नी॒धे द॒दात्य॑ग्नि॒मुखाने॑वर्तून् प्री॒णाति॑
ब्र॒ह्म॒णे द॒दाति॑ प्र॒सू॒त्यै हो॒त्रे द॒दात्या॑त्मा वा ए॒ष य॒ज्ञस्य॑
य॒द्धो॒ताऽऽत्मा॑नमे॒व य॒ज्ञस्य॑ दक्षि॒णाभिः॑ स॒मर्ध॑यति । 5

6.6.1.5 - Padam

वाव । ए॒तत् । आ॒ह । हि॒र॒ण्य॒म् । द॒दा॒ति । ज्यो॒तिः । वै । हि॒र॒ण्य॒म् ।
ज्यो॒तिः । ए॒व । पु॒रस्ता॑त् । ध॒त्ते । सु॒व॒र्ग॒स्येति॑ सु॒वः – ग॒स्य ।
लो॒क॒स्य । अ॒नु॒ख्या॒त्या इत्य॑नु – ख्या॒त्यै । अ॒ग्नी॒ध इत्य॑ग्नि – इ॒धे ।
द॒दा॒ति । अ॒ग्नि॒मु॒खा॒नित्य॑ग्नि – मु॒खा॒न् । ए॒व । ऋ॒तून् । प्री॒णा॒ति ।
ब्र॒ह्म॒णे । द॒दा॒ति । प्र॒सू॒त्या इति॑ प्र–सू॒त्यै । हो॒त्रे । द॒दा॒ति । आ॒त्मा ।
वै । ए॒षः । य॒ज्ञ॒स्य । यत् । हो॒ता । आ॒त्मा॒न॒म् । ए॒व । य॒ज्ञ॒स्य ।
दक्षि॑णाभिः । स॒मि॒ति । अ॒र्ध॒य॒ति । 5 (38) (हि॒र॒ण्य॒ – रा॒थो –
रा॒ध्या॒स – म॒मु॒त्र म॒धु॒मती॑रा वि॒शते॑त्य – ष॒त्रि॒ंश॒च्च) (A1)

6.6.2.1

स॒मि॒ष्ट य॒जू॒षि जु॑होति य॒ज्ञ॒स्य स॒मि॒ष्ट्यै य॒द्वै य॒ज्ञ॒स्य कू॑रं
य॒द्–वि॒लि॒ष्टं य॒दत्ये॑ति य॒न्नात्ये॑ति य॒दति॑करोति य॒न्नापि॑ करोति तदे॒व
तैः प्री॑णाति न॒व जु॑होति न॒व वै पु॑रुषे प्रा॒णाः पु॑रुषेण य॒ज्ञः
सं॒मि॒तो या॒वा॒ने॒व य॒ज्ञ॒स्तं प्री॑णाति ष॒ड् ऋ॒ग्मि॒या॒णि जु॑होति
ष॒ड्वा ऋ॒त॒व ऋ॒तू॒ने॒व प्री॑णाति त्री॒णि य॒जू॒षि– [ ] 6

6.6.2.1 - Padam

समिष्टयजू॒षीति॑ समिष्ट – यजू॒षि॑ । जुहोति॑ । यज्ञस्य॑ । समिष्ट्या॑
इति॑ सं – इष्ट्यै॑ । यत् । वै । यज्ञस्य॑ । क्रूरम् । यत् । विलिष्टमिति॑
वि – लिष्टम् । यत् । अत्येतीत्यति॑ – एति॑ । यत् । न । अत्येतीत्यति॑
– एति॑ । यत् । अतिकरोतीत्यति॑ – करोति॑ । यत् । न । अपीति॑ ।
करोति॑ । तत् । एव । तैः । प्रीणाति॑ । नव । जुहोति॑ । नव । वै ।
पुरुषे॑ । प्राणा इति॑ प्र – अनाः । पुरुषेण॑ । यज्ञः । सम्मित इति॑
सं – मितः । यावान् । एव । यज्ञः । तम् । प्रीणाति॑ । षट् ।
ऋग्मियाणि॑ । जुहोति॑ । षट् । वै । ऋतवः॑ । ऋतून् । एव । प्रीणाति॑ ।
त्रीणि॑ । यजू॒षि॑ । 6 (50)

6.6.2.2

त्रय॑ इमे॒ लोका॑ इ॒माने॒व लो॒कान् प्री॑णाति॒ यज्ञ॑ य॒ज्ञं गच्छ॑ य॒ज्ञपतिं॑
गच्छे॒त्याह॑ य॒ज्ञपति॑मे॒वैनं॑ गमयति॒ स्वां योनिं॑ गच्छे॒त्याह॑ स्वामे॒वैनं॑
योनिं॑ गमयत्येष॑ ते॒ यज्ञो॑ य॒ज्ञपते॑ सहसूक्तवाकः॑ सु॒वीर॑ इत्याह॒

य॒ज॒मा॒न ए॒व वी॒र्यं॑ द॒धा॒ति वा॒सि॒ष्ठो ह॑ सा॒त्य॒ह॒व्यो दे॒व॒भा॒गं प॒प्र॒च्छ
य॒त् सृ॒ञ्ज॒या॒न् बहु॒या॒जि॒नोऽयी॒य॒जो य॒ज्ञे– [ ] 7

6.6.2.2 - Padam

त्र॒यः । इ॒मे । लो॒काः । इ॒मा॒न् । ए॒व । लो॒का॒न् । प्री॒णा॒ति । य॒ज्ञ ।
य॒ज्ञ॒म् । ग॒च्छ । य॒ज्ञ॒प॒ति॒मि॒ति य॒ज्ञ – प॒ति॒म् । ग॒च्छ । इ॒ति । आ॒ह ।
य॒ज्ञ॒प॒ति॒मि॒ति य॒ज्ञ – प॒ति॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । ग॒म॒य॒ति । स्वा॒म् ।
यो॒नि॒म् । ग॒च्छ । इ॒ति । आ॒ह । स्वा॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । यो॒नि॒म् ।
ग॒म॒य॒ति । ए॒षः । ते । य॒ज्ञः । य॒ज्ञ॒प॒त इ॒ति य॒ज्ञ – प॒ते ।
स॒ह॒सू॒क्त॒वा॒क इ॒ति स॒ह॒सू॒क्त – वा॒कः । सु॒वी॒र इ॒ति सु – वी॒रः ।
इ॒ति । आ॒ह । य॒ज॒मा॒ने । ए॒व । वी॒र्य॑म् । द॒धा॒ति । वा॒सि॒ष्ठः । ह॑ ।
सा॒त्य॒ह॒व्य इ॒ति सा॒त्य – ह॒व्यः । दे॒व॒भा॒ग॒मि॒ति दे॒व – भा॒ग॒म् ।
प॒प्र॒च्छ । य॒त् । सृ॒ञ्ज॒या॒न् । बहु॒या॒जि॒न इ॒ति बहु – या॒जि॒नः ।
अ॒यी॒य॒जः । य॒ज्ञे । 7 (50)

6.6.2.3

य॒ज्ञं प्र॒त्यति॑ष्ठि॒पा(३) य॒ज्ञप॒ता(३)वि॒ति स हो॑वाच य॒ज्ञप॒तावि॒ति
स॒त्याद्वै सृ॒ञ्जयाः॑ परा॒ बभू॑वुरि॒ति हो॑वाच य॒ज्ञे वाव॑ य॒ज्ञः प्र॒तिष्ठा॑प्य
आसी॒द्-य॒ज॒मा॒नस्या॑-परा॒भावा॑येति॒ देवा॑ गा॒तुवि॒दो गा॒तुं वि॒त्त्वा गा॒तु
-मि॒तेत्या॑ह य॒ज्ञ ए॒व य॒ज्ञं प्र॒ति स्था॑पयति॒ यज॑मा॒नस्या॑-परा॒भावा॑य । 8

6.6.2.3 - Padam

य॒ज्ञम् । प्र॒तीति॑ । अ॒ति॒ष्ठि॒पा(३)ः । य॒ज्ञप॒ता(३)वि॒ति य॒ज्ञ-प॒ता(३)उ॑ ।
इति॑ । सः । ह । उ॒वाच॑ । य॒ज्ञप॒तावि॒ति य॒ज्ञ-प॒तौ । इति॑ । स॒त्यात् ।
वै । सृ॒ञ्जयाः॑ । परे॒ति । ब॒भूवुः॑ । इति॑ । ह । उ॒वाच॑ । य॒ज्ञे । वाव॑ ।
य॒ज्ञः । प्र॒तिष्ठा॑प्य इति॑ प्र॒ति - स्था॑प्यः । आसी॒त् । य॒ज॒मा॒नस्य॑ ।
अ॒परा॒भावा॑येत्य॒परा - भा॒वाय॑ । इति॑ । दे॒वाः । गा॒तुवि॒द इति॑ गा॒तु-
वि॒दः । गा॒तुम् । वि॒त्त्वा । गा॒तुम् । इत॑ । इति॑ । आ॒ह । य॒ज्ञे । ए॒व ।
य॒ज्ञम् । प्र॒तीति॑ । स्था॑पयति॒ यज॑मा॒नस्य॑ । अ॒परा॒भावा॑येत्य॒परा-
भा॒वाय॑ । 8 (41) (यजू॑षि - य॒ज्ञ - ए॒कच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A2)

6.6.3.1

अव॒भृ॒थ-यजू॑षि॒ जु॒होति॑ यदे॒वा॒र्वा॒चीन॑-मे॒क॒हा॒य॒नादे॑नः॒ करो॑ति॒
तदे॒व तै॒रव॑ यज॒ते ऽपो॑ऽव॒भृ॒थ-म॒वैत्य॑प्सु॒ वै वरु॑णः॒ साक्षा॑दे॒व
वरु॑णम॒व यज॒ते वर्त्म॑ना॒ वा अ॒न्वित्य॑ य॒ज्ञं रक्षा॑सि॒ जिघा॑स॒न्ति
साम्ना॑ प्र॒स्तोता॑ऽन्व॒वैति॑ साम॒ वै रक्षो॑हा रक्ष॒साम॑प॒हत्यै॑
त्रि॒र्नि॒धन॑मु॒पैति॑ त्रय॒ इमे॑ लो॒का ए॒भ्य ए॒व लो॒केभ्यो॑ रक्षा॑- [ ] 9

6.6.3.1 - Padam

अव॒भृ॒थयजू॑षीत्यव॒भृ॒थ - यजू॑षि॒ । जु॒होति॑ । यत् । ए॒व ।
अ॒र्वा॒चीन॑म् । ए॒क॒हा॒य॒नादि॒त्येक॑ - हा॒य॒नात् । ए॒नः । करो॑ति । तत् ।
ए॒व । तैः । अ॒वेति॑ । यज॒ते । अ॒पः । अव॒भृ॒थमि॒त्यव॑ - भृ॒थम् ।
अ॒वेति॑ । ए॒ति । अ॒प्स्वि॒त्यप् - सु॒ । वै । वरु॑णः । साक्षा॑दि॒ति
स - अ॒क्षात् । ए॒व । वरु॑णम् । अ॒वेति॑ । यज॒ते । वर्त्म॑ना॒ । वै ।
अ॒न्वि॒त्येत्य॑नु - इ॒त्य । य॒ज्ञम् । रक्षा॑सि॒ । जिघा॑स॒न्ति । साम्ना॑ ।
प्र॒स्तोते॑ति॒ प्र - स्तो॑ता । अ॒न्व॒वैतीत्य॑नु - अ॒वैति॑ । साम॒ । वै ।
रक्षो॑हेति॒ रक्षः॑ - हा॒ । रक्ष॑साम् । अ॒प॒ह॒त्या इ॒त्यप॑ - ह॒त्यै । त्रिः ।

नि॒ध॒न॒मि॒ति॑ नि – ध॒न॒म् । उ॒पे॒ति॑ । ए॒ति॑ । त्र॒यः॑ । इ॒मे । लो॒काः॑ ।
ए॒भ्यः॑ । ए॒व । लो॒के॒भ्यः॑ । र॒क्ष॒ा॒सि॑ । 9 (50)

6.6.3.2

–स्य॑प॒ ह॒न्ति॑ पु॒रु॒षः॑ पु॒रु॒षो नि॒ध॒न॒मु॒पै॒ति॑ पु॒रु॒षः॑ पु॒रु॒षो हि र॒क्ष॒स्वी
र॒क्ष॒साम॑प॒ह॒त्या उ॒रु॒म् हि रा॒जा व॒रु॒णश्च॑का॒रे॒त्याह॑ प्र॒ति॒ष्ठि॒त्यै श॒तं
ते रा॒जन् भि॒षजः॑ स॒ह॒स्र॒मि॒त्याह॑ भे॒षज॑मे॒वास्मै॑ क॒रो॒त्य॒भि॒ष्ठि॒तो
व॒रु॒णस्य॑ पा॒श इ॒त्याह॑ व॒रु॒णपा॑शमे॒वाभि॑ ति॒ष्ठति॑ ब॒र्हि॒रभि॑
जु॒हो॒त्याहु॑ती॒नां प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या अथो॑ अ॒ग्नि॒व॒त्ये॒व जु॒हो॒त्यप॑ ब॒र्हि॒षः॑

प्र॒या॒जान्– [ ] 10

6.6.3.2 - Padam

अ॒पे॒ति॑ । ह॒न्ति॑ । पु॒रु॒षः॑ पु॒रु॒ष इति॑ पु॒रु॒षः॑ – पु॒रु॒षः॑ । नि॒ध॒न॒मि॒ति॑
नि – ध॒न॒म् । उ॒पे॒ति॑ । ए॒ति॑ । पु॒रु॒षः॑ पु॒रु॒ष इति॑ पु॒रु॒षः॑ – पु॒रु॒षः॑ ।
हि । र॒क्ष॒स्वी । र॒क्ष॒साम् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प – ह॒त्यै । उ॒रु॒म् । हि ।
रा॒जा । व॒रु॒णः॑ । च॒का॒र । इति॑ । आ॒ह । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति–स्थि॒त्यै ।
श॒तम् । ते । रा॒जन् । भि॒षजः॑ । स॒ह॒स्र॒म् । इति॑ । आ॒ह । भे॒षज॑म् ।

ए॒व । अ॒स्मै । क॒रोति॑ । अ॒भि॒ष्टि॒त इ॒त्यभि॑ – स्ति॒तः । व॒रु॒णस्य॑ ।
पा॒शः । इति॑ । आ॒ह । व॒रु॒णपा॒शमि॑ति व॒रु॒ण – पा॒शम् । ए॒व ।
अ॒भी॒ति॑ । ति॒ष्ठति॑ । ब॒र्हिः । अ॒भी॒ति॑ । जु॒होति॑ । आ॒हु॒तीना॑मित्या–
हु॒तीना॑म् । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति – स्ति॒त्यै । अ॒थो इति॑ ।
अ॒ग्नि॒वती॑त्य॒ग्नि – व॒ति । ए॒व । जु॒होति॑ । अ॒प॒ब॒र्हिष॑
इ॒त्यप॑ – ब॒र्हिषः॑ । प्र॒या॒जानि॑ति प्र – या॒जान् । 10 (50)

6.6.3.3

य॒जति॑ प्र॒जा वै ब॒र्हिः प्र॒जा ए॒व व॒रु॒णपा॒शान्–मु॒ञ्च॒त्याज्य॑भा॒गौ
य॒जति॑ य॒ज्ञस्यै॑व च॒क्षुषी॑ ना॒न्तरे॑ति व॒रु॒णं य॑जति व॒रु॒णपा॒शादे॑वैनं
मु॒ञ्च॒त्यग्नी॑व॒रुणौ॑ य॒जति॑ सा॒क्षादे॑वैनं व॒रु॒णपा॒शान् मु॒ञ्च॒त्य–
प॒ब॒र्हिषा॑व॒नूय॑जौ य॒जति॑ प्र॒जा वै ब॒र्हिः प्र॒जा ए॒व व॒रु॒णपा॒शान्–
मु॒ञ्च॒ति च॒तुरः॑ प्र॒या॒जान् य॒जति॑ द्वा॒वनू॑या॒जौ षट्॑थ् संप॒द्यन्ते॑
षड्वा ऋ॒तव॑– [ ] 11

6.6.3.3 - Padam

यजति । प्रजा इति प्र – जाः । वै । बर्हिः । प्रजा इति प्र-जाः ।
एव । वरुणपाशादिति वरुण – पाशात् । मुञ्चति ।
आज्यभागावित्याज्य – भागौ । यजति । यज्ञस्य । एव । चक्षुषी
इति । न । अन्तः । एति । वरुणम् । यजति । वरुणपाशादिति वरुण
– पाशात् । एव । एनम् । मुञ्चति । अग्नीवरुणावित्यग्नी-वरुणौ ।
यजति । साक्षादिति स – अक्षात् । एव । एनम् । वरुणपाशादिति
वरुण-पाशात् । मुञ्चति । अपबर्हिषावित्यप – बर्हिषौ ।
अनूयाजावित्यनु – याजौ । यजति । प्रजा इति प्र – जाः । वै ।
बर्हिः । प्रजा इति प्र – जाः । एव । वरुणपाशादिति वरुण-
पाशात् । मुञ्चति । चतुरः । प्रयाजानिति प्र – याजान् । यजति ।
द्वौ । अनूयाजावित्यनु – याजौ । षट् । समिति । पद्यन्ते । षट् । वै ।
ऋतवः । 11 (50)

6.6.3.4

ऋ॒तु॒ष्वे॒व॒ प्र॒ति॒ ति॒ष्ठ॒-त्य॒व॒भृ॒थ॒-नि॒च॒ङ्कु॒णे॒त्या॒ह॒ य॒थो॒दि॒त॒मे॒व॒ व॒रु॒ण॒म॒व॒
य॒ज॒ते॒ स॒मु॒द्रे॒ ते॒ हृ॒द॒य॒-म॒प्स्व॒न्त॒रि॒त्या॒ह॒ स॒मु॒द्रे॒ ह्य॒न्त॒र्व॒रु॒णः॒ सं॒ त्वा॒
वि॒श॒-न्त्वो॒ष॒धी॒-रु॒ताऽऽ*प॒ इ॒त्या॒हा॒द्भि॒-रे॒वैन॒मो॒ष॒धी॒भिः॒ स॒म्य॒ञ्चं॑ द॒धा॒ति॒
दे॒वी॒रा॒प॒ ए॒ष॒ वो॒ गर्भ॑ इ॒त्या॒ह॒ य॒था॒य॒जु॒रे॒वै॒तत् प॒श॒वो॒ वै- [ ] 12

6.6.3.4 - Padam

ऋ॒तु॒षू॒ । ए॒व॒ । प्र॒ती॒ति॒ । ति॒ष्ठ॒ति॒ । अ॒व॒भृ॒थे॒त्य॒व॒ - भृ॒थ॒ । नि॒च॒ङ्कु॒णे॒ति॒
नि॒ - च॒ङ्कु॒ण॒ । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ । य॒थो॒दि॒त॒मि॒ति॒ य॒था॒ - उ॒दि॒त॒म् । ए॒व॒ ।
व॒रु॒ण॒म् । अ॒वे॒ति॒ । य॒ज॒ते॒ । स॒मु॒द्रे॒ । ते॒ । हृ॒द॒य॒म् । अ॒प्स्वि॒त्य॒प्-सु॒ ।
अ॒न्तः॒ । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ । स॒मु॒द्रे॒ । हि॒ । अ॒न्तः॒ । व॒रु॒णः॒ । स॒मि॒ति॒ । त्वा॒ ।
वि॒श॒न्तु॒ । ओ॒ष॒धीः॒ । उ॒त॒ । आ॒पः॒ । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ । अ॒द्भि॒रि॒त्य॒त्-भिः॒ ।
ए॒व॒ । ए॒न॒म् । ओ॒ष॒धी॒भि॒रि॒त्यो॒ष॒धि॒ - भिः॒ । स॒म्य॒ञ्च॒म्॒ । द॒धा॒ति॒ ।
दे॒वीः॒ । आ॒पः॒ । ए॒षः॒ । वः॒ । गर्भः॑ । इ॒ति॒ । आ॒ह॒ ।
य॒था॒य॒जु॒रि॒ति॒ य॒था॒ - य॒जुः॒ । ए॒व॒ । ए॒तत् । प॒श॒वः॒ । वै॒ । 12 (50)

6.6.3.5

सोमो॑ यद्-भि॒न्दूनां॑ भ॒क्षयै॑त् प॒शुमान्-स्याद्-वरु॑ण-स्त्वेनं॑
गृ॒ह्णीयाद्यन्न॑ भ॒क्षयेद॑प॒शुः स्यान्नैनं॑ वरु॑णो गृ॒ह्णीया-दुप॑स्पृश्यमेव
प॒शुमान् भ॑वति नैनं॑ वरु॑णो गृ॒ह्णाति॑ प्र॒तियु॑तो वरु॑णस्य पा॒श इत्या॑ह
वरु॑णपा॒शादे॒व निर्मु॑च्यते ऽप्र॒तीक्ष॑मा य॒न्ति वरु॑णस्यान्तर्हि॒त्या
ए॒धोऽस्ये॑धिषीमही-त्या॑ह स॒मिधै॑वाग्निं नम॑स्यन्त ( ) उपा॑यन्ति
तेजो॑ऽसि तेजो॑ मयि धे॒हीत्या॑ह तेज॑ ए॒वाऽऽत्मन् ध॑त्ते । 13

6.6.3.5 - Padam

सोमः॑ । यत् । भि॒न्दूनाम् । भ॒क्षयै॑त् । प॒शुमानि॑ति प॒शु - मान् ।
स्यात् । वरु॑णः । तु । ए॒नम् । गृ॒ह्णीयात् । यत् । न । भ॒क्षयै॑त् ।
अ॒प॒शुः । स्यात् । न । ए॒नम् । वरु॑णः । गृ॒ह्णीयात् । उ॒प॒स्पृश्य॑मित्युप
-स्पृश्य॑म् । ए॒व । प॒शुमानि॑ति प॒शु - मान् । भ॑वति । न । ए॒नम् ।
वरु॑णः । गृ॒ह्णाति॑ । प्र॒तियु॑त इति प्र॒ति - यु॑तः । वरु॑णस्य । पा॒शः ।
इति॑ । आ॒ह । वरु॑णपा॒शादि॑ति वरु॑ण - पा॒शात् । ए॒व । निरि॑ति ।
मु॒च्यते॑ । अ॒प्र॒तीक्ष॑मित्यप्र॒ति - ई॒क्षम् । ए॒ति । य॒न्ति । वरु॑णस्य ।

अ॒न्तर्॒हि॒त्या इ॒त्यन्तः॑ – हि॒त्यै॑ । ए॒धः॑ । अ॒सि॑ । ए॒धि॒षी॒महि॑ । इ॒ति॑ ।
आ॒ह । स॒मि॒धेति॑ स॒म् – इ॒धा॑ । ए॒व । अ॒ग्नि॒म् । न॒म॒स्यन्तः॑ ( ) ।
उ॒पा॒यन्ती॑त्यु॒प – आ॒यन्ति॑ । ते॒जः॑ । अ॒सि॑ । ते॒जः॑ । म॒यि॑ । धे॒हि॑ ।
इ॒ति॑ । आ॒ह । ते॒जः॑ । ए॒व । आ॒त्मन् । ध॒त्ते । 13 (62)

(र॒क्षा॒सि॑ – प्र॒या॒जा – नृ॒त॒वो – वै – न॒म॒स्यन्तो॑
– द्वा॒द॒श च) (A3)

6.6.4.1

स्फ्ये॒न वे॒दिमु॒द्धन्ति॑ र॒थाक्षे॑ण वि मि॒मी॒ते यू॒पं मि॒नोति॑ त्रि॒वृ॒तमे॒व
वज्र॑ सं॒भृत्य॑ भ्रातृ॒व्याय॑ प्र ह॒रति॑ स्तृ॒त्यै यद॑न्तर्वे॒दि
मि॒नु॒याद्-दे॒वलो॒कम॒भि ज॒येद्-यद्-ब॒हिर्वे॒दि म॒नुष्य॑ लो॒कं
वै॒द्यन्त॑स्य स॒न्धौ मि॒नोत्यु॒भयो॑-लो॒कयो॑-र॒भिजि॑त्या उ॒पर॑संमि॒तां
मि॒नु॒यात् पि॒तृलो॒कका॑मस्य र॒श्नसं॑मि॒तां म॒नुष्य॑लो॒कका॑मस्य च॒षाल॑-
संमि॒तामि॒न्द्रि॒य का॑मस्य सर्वा॒न्थ् स॒मान् प्र॑ति॒ष्ठाका॑मस्य ये त्रयो
म॒ध्यमा॑स्ता॒न्थ् स॒मान् प॒शुका॑मस्यै॒तान् वा- [ ] 14

6.6.4.1 - Padam

स्फ्येन॑ । वेदि॑म् । उदि॑ति । हन्ति॑ । रथाक्षेणेति॑ रथ-अक्षेण॑ । वीति॑ ।
मिमी॑ते । यूप॑म् । मि॒नोति॑ । त्रि॒वृ॒तमि॑ति त्रि - वृ॒तम् । ए॒व । वज्र॑म् ।
संभृ॑त्येति सं - भृ॑त्य । भ्रातृ॑व्याय । प्रेति॑ । हरति॑ । स्तृ॒त्यै । यत् ।
अ॒न्तर्वे॑दीत्यन्तः - वेदि॑ । मि॒नुया॑त् । दे॒वलो॒कमि॑ति दे॒व - लो॒कम् ।
अभी॑ति । ज॒येत् । यत् । ब॒हिर्वे॑दीति ब॒हिः - वेदि॑ । म॒नुष्य॒लो॒कमि॑ति
म॒नुष्य - लो॒कम् । वे॒द्यन्त॑स्येति वेदि॑ - अ॒न्तस्य॑ । स॒न्धा॒वि॒ति सं-
धौ । मि॒नोति॑ । उ॒भयोः॑ । लो॒कयोः॑ । अ॒भिजि॑त्या इत्यभि - जि॒त्यै ।
उ॒पर॑स॒मि॒तामि॑त्यु॒पर - सं॒मिता॑म् । मि॒नुया॑त् । पि॒तृलो॒कका॑म॒स्येति॑
पि॒तृलो॒क - का॑म॒स्य । र॒शन॑स॒मि॒तामि॑ति र॒शन - सं॒मिता॑म् ।
म॒नुष्य॒लो॒कका॑म॒स्येति॑ म॒नुष्य॒लो॒क - का॑म॒स्य । च॒षाल॑सं॒मितामि॑ति
च॒षाल - सं॒मिता॑म् । इ॒न्द्रि॒यका॑म॒स्येती॑न्द्रि॒य - का॑म॒स्य । सर्वा॑न् ।
स॒मान् । प्र॒तिष्ठा॑का॒म॒स्येति॑ प्र॒तिष्ठा-का॑म॒स्य । ये । त्र॒यः । म॒ध्य॒माः ।
ता॑न् । स॒मान् । प॒शुका॑म॒स्येति॑ प॒शु-का॑म॒स्य । ए॒तान् । वै । 14 (50)

6.6.4.2

अनु॑ प॒शव॑ उप॑ तिष्ठन्ते प॒शुमाने॑व भ॒वति॑ व्य॒तिष॑जेदि॒तरान्॑ प्र॒जयै॑वैनं
प॒शुभिर्व्य॑तिष॒जति॑ यं का॒मये॑त प्र॒मायु॑कः स्या॒दिति॑ गर्त॒मितं॑ तस्य
मि॒नुया॑दुत्तरा॒र्ध्यं॑ व॒र्षिष्ठ॑मथ ह॒सीया॑ऽस॒मेषा॑ वै गर्त॒मिद्व॑स्यै॒वं मि॒नोति॑
ताज॑क् प्र मी॒यते॑ दक्षि॒णा॒र्ध्यं॑ व॒र्षिष्ठं॑ मि॒नुया॑थ् सु॒वर्ग॑का॒मस्या॑थ
ह॒सीया॑ऽस-मा॒क्रम॑णमे॒व तथ्॑ से॒तुं य॑ज॒मानः॑ कुरु॒ते सु॒वर्ग॑स्य
लो॒कस्य॑ सम॒ष्ट्यै- [ ] 15

6.6.4.2 - Padam

अ॒न्विति॑ । प॒शवः॑ । उपे॑ति । तिष्ठ॑न्ते । प॒शुमा॑निति प॒शु - मा॒न् ।
ए॒व । भ॒वति॑ । व्य॒तिष॑जेदि॒ति वि - अ॒तिष॑जेत् । इ॒तरान्॑ । प्र॒जये॑ति
प्र - ज॒या । ए॒व । ए॒नम् । प॒शुभि॑रिति प॒शु - भिः॑ । व्य॒तिष॑जतीति
वि - अ॒तिष॑जति । यम् । का॒मये॑त । प्र॒मायु॑क इति प्र - मा॒यु॒कः ।
स्या॒त् । इति॑ । गर्त॒मित॑मिति गर्त - मि॒तम् । तस्य॑ । मि॒नुया॑त् ।
उत्तरा॒र्ध्यमि॑त्युत्तर - अ॒र्ध्यम् । व॒र्षिष्ठम् । अथ॑ । ह॒सीया॑ऽसम् ।
ए॒षा । वै । गर्त॒मिदि॑ति गर्त - मि॒त् । यस्य॑ । ए॒वम् । मि॒नोति॑ ।

ता॒जक् । प्रे॒ति । मी॒यते । दक्षि॑णार्ध्यमि॒ति दक्षि॑ण – अ॒र्ध्यम् ।
वर्षि॑ष्ठम् । मि॒नुयात् । सु॒वर्ग॑काम॒स्येति॑ सु॒वर्ग – का॒मस्य॑ । अथ॑ ।
ह॒सीया॑ऽसम् । आ॒क्रम॑णमि॒त्या – क्र॑मणम् । ए॒व । तत् । से॒तुम् ।
यज॑मानः । कु॒रुते । सु॒वर्ग॑स्येति॑ सु॒वः – ग॒स्य । लो॒कस्य॑ ।
सम॑ष्ट्या इति॑ सं – अ॒ष्ट्यै । 15 (50)

6.6.4.3

यदे॑कस्मिन् यूपे॑ द्वे र॒शने॑ परि॒व्यय॑ति तस्मा॑दे॒को द्वे जा॒ये वि॒न्दते॑
यन्नै॑काऽर॒शनां॑ द्वयो॒र्यूपयोः॑ परि॒व्यय॑ति तस्मा॑न्नै॒का द्वौ प॒ती वि॒न्दते॑
यं का॒मये॑त स्त्र्य॒स्य जा॒येते॑त्युपा॒न्ते तस्य॑ व्य॒तिष॑जेथ् स्त्र्ये॒वास्य॑
जा॒यते॑ यं का॒मये॑त पु॒मानस्य॑ जा॒येते॑त्या॒न्तं तस्य॑ प्र वै॒ष्टये॑त्
पु॒माने॑वास्य – [ ] 16

6.6.4.3 - Padam

यत् । ए॒कस्मि॑न् । यूपे॑ । द्वे इति॑ । र॒शने॑ इति॑ । परि॒व्यय॑तीति॑
परि – व्य॑यति । तस्मा॑त् । ए॒कः । द्वे इति॑ । जा॒ये इति॑ । वि॒न्दते॑ ।
यत् । न । ए॒काम् । र॒शना॑म् । द्वयोः॑ । यूप॑योः ।

परिव्ययतीति॑ परि – व्ययति॑ । तस्मात्॑ । न । एका॑ । द्वौ । पती॑ इति॑ ।
विन्दते॑ । यम् । कामये॑त । स्त्री । अस्य॑ । जायेत॑ । इति॑ । उपान्त॑
इत्युप॑ – अन्ते॑ । तस्य॑ । व्यतिषजे॑दिति॑ वि – अतिषजे॑त् । स्त्री ।
एव । अस्य॑ । जायते॑ । यम् । कामये॑त । पुमान् । अस्य॑ । जायेत॑ ।
इति॑ । आन्तमित्या॑ – अन्तम्॑ । तस्य॑ । प्रेति॑ । वेष्टये॑त् । पुमान् ।

एव । अस्य॑ । 16 (50)

6.6.4.4

जायते॑ ऽसुरा॑ वै देवान् दक्षिणत॑ उपानयन् तान् देवा उपशये॑नैवापा-
नुदन्त॑ त-दुपशय॑स्यो-पशय॑त्वं यद्-दक्षिणत॑ उपशय॑ उपशये॑
भ्रातृव्यापनु॑त्यै सर्वे॑ वा अन्ये॑ यूपाः पशु॑मन्तोऽथोपशय॑
एवापशु॑स्तस्य॑ यजमानः पशुर्यन्न॑ निर्दिशे॑दार्ति-माच्छे॑द्-
यजमानोऽसौ॑ ते पशुरिति॑ निर्दिशे॑द्यं द्विष्याद्-यमेव॑ – [ ] 17

6.6.4.4 - Padam

जायते॑ । असुराः॑ । वै । देवान् । दक्षिणतः॑ । उपेति॑ । अनयन् ।
तान् । देवाः । उपशयेनेत्युप॑ – शयेन॑ । एव । अपेति॑ । अनुदन्त॑ ।

तत् । उप॒शय॑स्येत्युप – शय॑स्य । उप॒शय॑त्वमित्युपशय – त्वम् ।
यत् । दक्षि॑णतः । उप॒शय॑ इत्युप – शयः॑ । उप॒शय॑ इत्युप – शयै॑ ।
भ्रातृ॑व्यापनु॒त्या इति॑ भ्रातृ॑व्य-अपनु॒त्यै । सर्वे॑ । वै । अन्ये॑ । यूपाः॑ ।
पशु॑मन्त इति॑ पशु – मन्तः॑ । अथ॑ । उप॒शय॑ इत्युप – शयः॑ । एव॑ ।
अपशुः॑ । तस्य॑ । यज॑मानः । पशुः॑ । यत् । न । निर्दि॑शेदिति॑ निः-
दिशे॑त् । आर्ति॑म् । एति॑ । ऋ॒च्छेत् । यज॑मानः । असौ॑ । ते । पशुः॑ ।
इति॑ । निरि॑ति । दिशे॑त् । यम् । द्वि॒ष्यात् । यम् । एव॑ । 17 (50)

6.6.4.5

द्वेष्टि॑ तमस्मै॑ पशुं॑ निर्दि॑शति॑ यदि॑ न द्वि॒ष्यादा॑खुस्ते॑ पशुरि॑ति ब्रूयान्न
ग्राम्यान्॑ पशून्॑ हि न॒स्ति नाऽऽ*र॑ण्यान् प्रजा॑पतिः प्रजा॑ असृ॒जत
सोऽन्नाद्ये॑न व्या॒र्ध्यत॑ स एता॑मेकाद॒शिनी॑-मपश्यत्॑ तया॑ वै
सोऽन्नाद्य॑मवारु॒न्ध यद्दश॑ यूपा॒ भवन्ति॑ दशा॑क्षरा॒ विराड॑न्नं विराड्
वि॒राजै॑वा-न्नाद्य॑मव रुन्धे- [ ] 18

6.6.4.5 - Padam

द्वेष्टि॑ । तम् । अ॒स्मै । प॒शुम् । नि॒रिति॑ । दि॒शति॑ । यदि॑ । न ।
द्वि॒ष्यात् । आ॒खुः । ते । प॒शुः । इति॑ । ब्रू॒यात् । न । ग्रा॒म्यान् ।
प॒शून् । हि॒नस्ति॑ । न । आ॒र॒ण्यान् । प्र॒जाप॒तिरिति॑ प्र॒जा – प॒तिः ।
प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । अ॒सृ॒जत॑ । सः । अ॒न्नाद्ये॑नेत्यन्न – अद्ये॑न ।
वी॒ति । आ॒र्ध्यत॑ । सः । ए॒ताम् । ए॒काद॒शिनी॑म् । अ॒पश्य॑त् । तया॑ ।
वै । सः । अ॒न्नाद्य॑मित्यन्न – अद्य॑म् । अ॒वेति॑ । अ॒रुन्ध॑ । यत् । द॒श ।
यू॒पाः । भ॒वन्ति॑ । द॒शाक्ष॑रेति द॒श – अ॒क्षरा॑ । वि॒राडिति॑ वि – राट् ।
अ॒न्नम् । वि॒राडिति॑ वि – राट् । वि॒राजे॑ति वि – राजा॑ । ए॒व ।
अ॒न्नाद्य॑मित्यन्न – अद्य॑म् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । 18 (50)

6.6.4.6

य ए॒काद॒शः स्त॒न ए॒वा॒स्यै स दु॒ह ए॒वैनां॑ तेन व॒ज्रो वा ए॒षा सं
मी॒यते॑ यदे॒काद॒शिनी॑ से॒श्वरा॑ पु॒रस्ता॑त् प्र॒त्यञ्चं॑ य॒ज्ञꣳ संम॑र्दितोर्यत्
पा॒त्नीव॑तं मि॒नोति॑ य॒ज्ञस्य॑ प्र॒त्युत्त॑ब्ध्यै स॒यत्वा॑य । 19

6.6.4.6 - Padam

यः । ए॒काद॑शः । स्त॒नः । ए॒व । अ॒स्यै । सः । दु॒हे । ए॒व । ए॒नाम् ।
 ते॒न । व॒ज्रः । वै । ए॒षा । स॒मि॒ति॒ । मी॒य॒ते । यत् । ए॒काद॑शिनी ।
 सा । ई॒श्व॒रा । पु॒रस्ता॑त् । प्र॒त्यञ्च॑म् । य॒ज्ञम् । सं॒म॒र्दि॒तो॒रि॒ति॒
 सं – म॒र्दि॒तोः । यत् । पा॒ली॒व॒त॒मि॒ति॒ पा॒ली – व॒तम् । मि॒नो॒ति॒ ।
 य॒ज्ञस्य॑ । प्र॒ती॒ति॒ । उ॒त्त॒ब्ध्या॑ इ॒त्युत् – स्त॒ब्ध्यै । स॒य॒त्वा॒ये॒ति॒
 स॒य – त्वा॒य । 19 (30) (वै – स॒म॒ष्ट्यै – पु॒मा॒ने॒वा॒स्य – य॒मे॒व –
 रु॒न्धे – त्रि॒ंश॑च्च) (A4)

6.6.5.1

प्र॒जा॒प॒तिः॑ प्र॒जा अ॑सृ॒ज॒त स रि॑रि॒चा॒नोऽम॑न्य॒त स ए॒ता॒मे॒काद॑शिनी –
 म॒प॒श्य॑त् त॒या वै स आ॑यु॒रिन्द्रि॑यं वी॒र्य॑मा॒त्म॒न्न॒ध॒त्त प्र॒जा इ॒व ख॒लु वा
 ए॒ष सृ॑ज॒ते यो य॑ज॒ते स ए॒तर्हि॑ रि॒रि॒चा॒न इ॒व य॒दे॒षै॒काद॑शिनी
 भ॒व॒त्यायु॑रे॒व त॒यैन्द्रि॑यं वी॒र्यं॑ य॒ज॒मा॒न आ॒त्मन् ध॑त्ते प्रै॒वाऽऽ*ग॑ने॒येन॑
 वा॒प॒य॒ति मि॒थु॒नं सार॑स्व॒त्या क॑रोति॒ रेतः॑ – [ ] 20

6.6.5.1 - Padam

प्र॒जा॒प॒ति॒रि॒ति॒ प्र॒जा – प॒तिः । प्र॒जा इति॑ प्र॒-जाः । अ॒सृ॒ज॒त । सः ।
रि॒रि॒चा॒नः । अ॒म॒न्य॒त । सः । ए॒ता॒म् । ए॒का॒द॒शिनी॑म् । अ॒प॒श्य॒त् ।
तया॑ । वै । सः । आ॒युः । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् । आ॒त्म॒न् । अ॒ध॒त्त ।
प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । इ॒व । ख॒लु । वै । ए॒षः । सृ॒ज॒ते । यः ।
य॒ज॒ते । सः । ए॒त॒र्हि । रि॒रि॒चा॒नः । इ॒व । य॒त् । ए॒षा । ए॒का॒द॒शिनी॑ ।
भ॒व॒ति । आ॒युः । ए॒व । तया॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्य॑म् । य॒ज॒मा॒नः ।
आ॒त्म॒न् । ध॒त्ते । प्रे॒ति । ए॒व । आ॒ग्ने॒येन॑ । वा॒प॒य॒ति । मि॒थु॒नम् ।
सा॒र॒स्व॒त्या । क॒रो॒ति । रे॒तः । 20 (50)

6.6.5.2

सौ॒म्ये॒न द॒धा॒ति॒ प्र ज॒न॒य॒ति पौ॒ष्णे॒न बा॒र्ह॒स्प॒त्यो भ॒व॒ति ब्र॒ह्म
वै दे॒वा॒नां बृ॒ह॒स्प॒तिर्ब्र॒ह्म॒णैवा॒स्मै प्र॒जाः प्र॒ज॒न॒य॒ति वैश्व॑दे॒वो भ॒व॒ति
वैश्व॑दे॒व्यो वै प्र॒जाः प्र॒जा ए॒वा॒स्मै प्र॒ज॒न॒य॒ती-न्द्रि॒यमे॒वैन्द्रे॑णा॒व
रु॒न्धे वि॒शं मा॒रु॒तेनौ॒जो ब॒ल॒मैन्द्रा॒ग्नेन॑ प्र॒स॒वा॒य सा॒वि॒त्रो निर्व॑रुण॒त्वाय॑

वारु॒णो म॑ध्य॒त ऐ॒न्द्र॒मा ल॑भ॒ते म॑ध्य॒त ए॒वेन्द्रि॑यं यज॒माने

दधा॒ति– [ ] 21

6.6.5.2 - Padam

सौ॒म्येन॑ । दधा॒ति । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । पौ॒ष्णेन॑ । बा॒र्ह॒स्प॒त्यः ।
भ॒वति॑ । ब्र॒ह्म । वै । दे॒वाना॑म् । बृ॒ह॒स्प॒तिः । ब्र॒ह्म॒णा । ए॒व । अ॒स्मै ।
प्र॒जा इति॑ प्र॒जाः । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । वै॒श्वदे॑व इति॑ वै॒श्व – दे॒वः ।
भ॒वति॑ । वै॒श्वदे॑व्य इति॑ वै॒श्व – दे॒व्यः । वै । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । ए॒व । अ॒स्मै । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । इन्द्रि॑यम् ।
ए॒व । ऐ॒न्द्रेण॑ । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । वि॒शम् । मा॒रु॒तेन॑ । ओ॒जः । ब॒लम् ।
ऐ॒न्द्राग्ने॑नेत्यै॒न्द्र – अ॒ग्नेन॑ । प्र॒स॒वाये॑ति प्र – स॒वाय॑ । सा॒वि॒त्रः ।
निर्व॑रुण॒त्वाये॑ति निर्व॑रुण॒त्वाय॑ । वा॒रु॒णः । म॑ध्य॒तः । ऐ॒न्द्रम् । एति॑ ।
ल॒भ॒ते । म॑ध्य॒तः । ए॒व । इन्द्रि॑यम् । यज॒माने । दधा॒ति । 21 (50)

6.6.5.3

पु॒र॒स्तादै॑न्द्र॒स्य वै॒श्वदे॑व॒मा ल॑भ॒ते वै॒श्वदे॑वं वा अ॒न्नम॑न्नमे॒व
पु॒र॒स्ताद्ध॑त्ते तस्मा॑त् पु॒र॒स्ताद॑न्नम॒द्यत॑ ऐ॒न्द्र॒माल॑भ्य मा॒रु॒त॒मा ल॑भ॒ते

वि॒ड् वै म॒रुतो॑ वि॒शमे॑वास्मा॒ अनु॑ ब॒ध्नाति॑ यदि॒ काम॑येत॒ योऽव॑गतः
सोऽप॑ रु॒ध्यतां॑ योऽप॑रु॒द्धः सोऽव॑ ग॒च्छत्वित्यै॒न्द्रस्य॑ लो॒के वा॑रुण॒मा
ल॑भेत॒ वारु॑णस्य॒ लोक॑ ऐ॒न्द्रं- [ ] 22

6.6.5.3 - Padam

पुर॑स्तात् । ऐ॒न्द्रस्य॑ । वै॒श्वदे॑वमि॒ति वै॒श्व - दे॒वम् । ए॒ति । ल॒भते॑ ।
वै॒श्वदे॑वमि॒ति वै॒श्व - दे॒वम् । वै । अ॒न्नम् । अ॒न्नम् । ए॒व । पुर॑स्तात् ।
ध॒त्ते । तस्मा॑त् । पुर॑स्तात् । अ॒न्नम् । अ॒द्यते॑ । ऐ॒न्द्रम् । आ॒लभ्ये॑त्या
-ल॒भ्य । मा॒रुत॑म् । ए॒ति । ल॒भते॑ । वि॒ट् । वै । म॒रुतः॑ । वि॒शम् ।
ए॒व । अ॒स्मै । अ॒न्वि॒ति । ब॒ध्नाति॑ । यदि॒ । का॒मये॑त । यः । अ॒व॒गतः॑
इ॒त्यव॑ - ग॒तः । सः । अ॒पे॒ति । रु॒ध्यता॑म् । यः । अ॒प॑रु॒द्ध उ॒त्यप॑-
रु॒द्धः । सः । अ॒वे॒ति । ग॒च्छतु॑ । इ॒ति । ऐ॒न्द्रस्य॑ । लो॒के । वा॑रुण॒म् ।
ए॒ति । ल॒भेत॑ । वा॑रुणस्य॒ लो॒के । ऐ॒न्द्रम् । 22 (50)

6.6.5.4

य॑ ए॒वाव॑गतः॒ सोऽप॑ रु॒ध्यते॑ योऽप॑रु॒द्धः सोऽव॑ ग॒च्छति॑ यदि॒ का॒मये॑त
प्र॒जा मु॒ह्येयु॑रिति॒ प॒शून् व्य॑तिष॒जेत् प्र॒जा ए॒व मो॑हयति॒ यद॑भिवा॒हतोऽपां॑

ॐ॑ वा॒रुण॑मा॒लभे॑त प्र॒जा वरु॑णो गृ॒ह्णीयाद्–दक्षि॑णत उदञ्च॒मा
ल॑भतेऽप॒वाहतो॑ऽपां प्र॒जाना॑–मवरु॑ण ग्राहाय । 23

6.6.5.4 - Padam

यः । ए॒व । अ॒वगत॑ इत्य॒व – ग॒तः । सः । अ॒पेति॑ । रु॒ध्यते॑ । यः ।
अ॒परु॒द्ध उ॒त्यप॑–रु॒द्धः । सः । अ॒वेति॑ । ग॒च्छति॑ । य॒दि । का॒मये॑त ।
प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । मु॒ह्येयुः॑ । इति॑ । प॒शून् । व्य॒तिष॑जेदिति॑
वि – अ॒तिष॑जेत् । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । ए॒व । मो॒हय॑ति । यत् ।
अ॒भिवा॑हत इत्य॒भि – वा॒हतः॑ । अ॒पाम् । वा॒रुणम् । आ॒लभे॑तेत्या॒–
ल॑भेत । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः । वरु॑णः । गृ॒ह्णीयात् । दक्षि॑णतः ।
उदञ्च॑म् । ए॒ति । ल॑भते । अ॒पवा॑हत इत्य॒प – वा॒हतः॑ । अ॒पाम् ।
प्र॒जाना॑मिति॑ प्र–जा॒नाम् । अ॒वरु॑णग्राहायेत्य॒वरु॑ण–ग्राहाय । 23 (37)

(रेतो॑ – यज॑माने दधाति – लो॒क ऐन्द्र॑ – सप्त॒त्रिंश॑च्च) (A5)

6.6.6.1

इन्द्रः॑ प॒त्न्या म॑नु॒मया॑जयत् तां प॒र्यग्निकृ॑ता–मु॒दसृ॑जत् तया
म॒नुरा॑र्ध्नो॒द्यत् प॒र्यग्निकृ॑तं पा॒त्नीव॑तमु॒थ् सृ॑जति॒ यामे॒व म॒नुर्.

ऋद्धि॑मा॒ध्नो॒त् ता॒मे॒व य॒ज॒मा॒न ऋ॒ध्नो॒ति य॒ज्ञ॒स्य॒ वा अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ताद्-य॒ज्ञः
 प॒रा भ॒वति॑ य॒ज्ञं प॒राभ॒वन्तं॑ य॒ज॒मा॒नोऽनु॑ प॒रा भ॒वति॑ य॒दाज्ये॑न
 पा॒न्नी॒व॒तꣳ सꣳस्था॑पयति॒ य॒ज्ञ॒स्य॒ प्र॒ति॒ष्ठि॒त्यै य॒ज्ञं प्र॒ति॒ति॒ष्ठन्तं॑
 य॒ज॒मा॒नोऽनु॑ प्र॒ति ति॒ष्ठती॒ष्टं व॒प॒या- [ ] 24

6.6.6.1 - Padam

इन्द्रः॑ । प॒न्नि॒या । म॒नुम् । अ॒या॒ज॒यत् । ता॒म् । प॒र्य॒ग्नि॒कृ॒ता॒मि॒ति
 प॒र्य॒ग्नि - कृ॒ता॒म् । उ॒दि॒ति । अ॒सृ॒जत् । त॒या । म॒नुः । आ॒ध्नो॒त् ।
 यत् । प॒र्य॒ग्नि॒कृ॒त॒मि॒ति प॒र्य॒ग्नि-कृ॒त॒म् । पा॒न्नी॒व॒त॒मि॒ति पा॒न्नी-व॒त॒म् ।
 उ॒थ्सृ॒ज॒तीत्यु॑त् - सृ॒ज॒ति । या॒म् । ए॒व । म॒नुः । ऋद्धि॑म् । आ॒ध्नो॒त् ।
 ता॒म् । ए॒व । य॒ज॒मा॒नः । ऋ॒ध्नो॒ति । य॒ज्ञ॒स्य॒ । वै ।
 अ॒प्र॒ति॒ष्ठि॒ता॒दि॒त्यप्र॒ति - स्ति॒था॒त् । य॒ज्ञः । प॒रे॒ति । भ॒व॒ति । य॒ज्ञ॒म् ।
 प॒राभ॒वन्त॑मि॒ति प॒रा - भ॒वन्त॑म् । य॒ज॒मा॒नः । अ॒नु । प॒रे॒ति । भ॒व॒ति ।
 यत् । आ॒ज्ये॑न । पा॒न्नी॒व॒त॒मि॒ति पा॒न्नी - व॒त॒म् । सꣳस्था॑पयतीति
 सं - स्था॑पयति । य॒ज्ञ॒स्य॒ । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति-स्ति॒त्यै । य॒ज्ञ॒म् ।
 प्र॒ति॒ति॒ष्ठन्त॑मि॒ति प्र॒ति - ति॒ष्ठन्त॑म् । य॒ज॒मा॒नः । अ॒नु । प्र॒ती॒ति ।

तिष्ठति । इष्टम् । वपया ॥ 24 (50)

6.6.6.2

भवत्यनिष्टं वशयाऽथ पालीवतेन प्र चरति तीर्थ एव प्र चरत्यथो
एतर्ह्येवास्य यामस्त्वाष्ट्रो भवति त्वष्टा वै रेतसः सिक्तस्य रूपाणि वि
करोति तमेव वृषाणं पलीष्वपि सृजति सोऽस्मै रूपाणि वि
करोति । 25

6.6.6.2 - Padam

भवति । अनिष्टम् । वशया ॥ अथ । पालीवतेनेति पाली – वतेन ।
प्रेति । चरति । तीर्थ । एव । प्रेति । चरति । अथो इति । एतर्हि ।
एव । अस्य । यामः । त्वाष्ट्रः । भवति । त्वष्टा । वै । रेतसः ।
सिक्तस्य । रूपाणि । वीति । करोति । तम् । एव । वृषाणम् ।
पलीषु । अपीति । सृजति । सः । अस्मै । रूपाणि । वीति ।
करोति । 25 (36) (वपया – षट् त्रिंशच्च) (A6)

6.6.7.1

घ्नन्ति॑ वा ए॒तत् सोमं॑ यद॑भिषु॒ण्वन्ति॑ यत् सौ॒म्यो भव॑ति यथा॑
मृ॒ताया॑नु॒स्तर॑णीं घ्नन्ति॑ तादृ॒गेव॑ तद् यदु॒त्तरार्धे॑ वा म॒ध्ये वा जुहु॑याद्-
दे॒वता॑भ्यः स॒मदं॑ द॒ध्याद्-दक्षि॑णार्धे जुहो॒त्येषा॑ वै पि॒तॄणां॑ दि॒क्
स्वा॒यामे॒व दि॒शि पि॒तॄन् नि॒रव॑दयत उ॒द्गातृ॑भ्यो ह॒रन्ति॑ साम॒दे॒वत्यो॑ वै
सौ॒म्यो यदे॒व साम्नः॑ छं॒बट्कुर्व॑न्ति तस्यै॒व स शान्ति॑रवे- [ ] 26

6.6.7.1 - Padam

घ्नन्ति॑ । वा । ए॒तत् । सोम॑म् । यत् । अ॒भिषु॒ण्वन्तीत्य॑भि-सु॒न्वन्ति॑ ।
यत् । सौ॒म्यः । भव॑ति । यथा॑ । मृ॒ताय॑ । अ॒नु॒स्तर॑णी॒मित्य॑नु-
स्तर॑णीम् । घ्नन्ति॑ । तादृ॒क् । ए॒व । तत् । यत् । उ॒त्तरार्ध॑ इत्यु॒त्तर-
अ॒र्धे । वा । म॒ध्ये । वा । जुहु॑यात् । दे॒वता॑भ्यः । स॒मद॑मिति स-
म॒दम् । द॒ध्यात् । दक्षि॑णार्ध इति दक्षिण - अ॒र्धे । जुहो॑ति । ए॒षा ।
वै । पि॒तॄणा॑म् । दि॒क् । स्वा॒याम् । ए॒व । दि॒शि । पि॒तॄन् । नि॒रव॑दयत
इति॑ निः - अ॒व॑दयते । उ॒द्गातृ॑भ्य इत्यु॒द्गातृ - भ्यः । ह॒रन्ति॑ ।
साम॑दे॒वत्य॑ इति॑ साम - दे॒वत्यः॑ । वै । सौ॒म्यः । यत् । ए॒व ।

साम्नः॑ । छ॒ण्ड॑कु॒र्वन्तीति॑ छ॒ण्ड॑ – कु॒र्वन्ति॑ । तस्य॑ । ए॒व । सः॑ ।
शान्तिः॑ । अ॒वेति॑ । 26 (50)

6.6.7.2

–क्षन्ते॑ प॒वित्रं॑ वै सौ॒म्य आ॒त्मान॑मे॒व प॒वय॑न्ते॒ य आ॒त्मानं॑ न
प॒रिप॑श्येदि॒तासुः॑ स्याद॒भिद॑दिं कृ॒त्वाऽवै॑क्षेत॒ तस्मिन्॑ ह्या॒त्मानं॑
प॒रिप॑श्यत्यथो॒ आत्मान॑मे॒व प॒वय॑ते॒ यो ग॒तम॑नाः स्यात् सोऽवै॑क्षेत
यन्मे॑ म॒नः प॒राग॑तं य॒द्वा मे॑ अ॒परा॑ग॒तं । राज्ञा॑ सोमे॒न तद्व॑यम॒स्मासु॑
धा॒रयाम॑सीति॒ मन॑ ए॒वात्म॑न् दा॒धार– [ ] 27

6.6.7.2 - Padam

ई॒क्षन्ते॑ । प॒वित्र॑म् । वै । सौ॒म्यः । आ॒त्मान॑म् । ए॒व । प॒वय॑न्ते । यः ।
आ॒त्मान॑म् । न । प॒रिप॑श्येदि॒ति प॒रि–प॑श्येत् । इ॒तासु॑रि॒तीत॑–अ॒सुः ।
स्यात् । अ॒भिद॑दि॒मित्य॑भि – द॒दिम् । कृ॒त्वा । अ॒वेति॑ । ई॒क्षेत॑ ।
तस्मिन्॑ । हि । आ॒त्मान॑म् । प॒रिप॑श्यतीति॒ प॒रि – प॑श्यति ।
अथो॑ इति॒ । आ॒त्मान॑म् । ए॒व । प॒वय॑ते । यः । ग॒तम॑ना इति॒
ग॒त – म॑नाः । स्यात् । सः । अ॒वेति॑ । ई॒क्षेत॑ । यत् । मे॑ । म॒नः ।

परा॑गतमि॒ति परा॑-गतम् । यत् । वा । मे । अपरा॑गतमित्यपरा॑-गतम् ।
राजा॑ । सोमे॑न । तत् । वयम् । अस्मा॑सु । धारया॑मसि । इति॑ ।
मनः॑ । ए॒व । आ॒त्मन् । दा॒धार । 27 (50)

6.6.7.3

न ग॒तम॑ना भवत्य॑प वै तृ॒तीय॑सवने य॒ज्ञः क्रा॑मती॒जाना॑ -
दनी॑जानम॒भ्या -ग्ना॑वैष्णव्य॒र्चा घृ॑तस्य यजत्य॑ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑
विष्णु॑र्य॒ज्ञो दे॒वता॑श्चै॒व य॒ज्ञं च दा॑धारोपा॒शु य॑जति मिथु॒नत्वाय॑
ब्रह्म॑वादि॒नो वद॑न्ति मि॒त्रो य॒ज्ञस्य॑ स्विष्टं॑ यु॒वते वरु॑णो दु॒रिष्टं॑ क्व
तर्हि॑ य॒ज्ञः क्व य॑ज॒मानो भव॑तीति॒ यन्मै॑त्रावरु॒णीं

व॒शामा॑लभते मि॒त्रेणै॒व- [ ] 28

6.6.7.3 - Padam

न । ग॒तम॑ना इति॑ ग॒त - म॒नाः । भव॑ति । अपे॑ति । वै । तृ॒तीय॑सव॒न
इति॑ तृ॒तीय - स॒वने । य॒ज्ञः । क्रा॑मति । ई॒जाना॑त् । अनी॑जानम् ।
अभी॑ति । आ॒ग्नावैष्ण॑व्येत्या॒ग्ना - वैष्ण॑व्या । ऋ॒चा । घृ॑तस्य ।
य॒जति॑ । अ॒ग्निः । सर्वाः॑ । दे॒वताः॑ । विष्णुः॑ । य॒ज्ञः । दे॒वताः॑ । च ।

ए॒व । य॒ज्ञम् । च । दा॒धार । उ॒पा॒श्रित्यु॒प – अ॒शु । य॒जति ।
मि॒थुन॒त्वाये॑ति मि॒थुन – त्वाय॑ । ब्र॒ह्मवा॑दिन इति ब्र॒ह्म – वा॒दिनः ।
वद॑न्ति । मि॒त्रः । य॒ज्ञस्य॑ । स्वि॒ष्टमि॑ति सु–इ॒ष्टम् । यु॒वते । वरु॑णः ।
दु॒रिष्ट॑मि॒ति दुः – इ॒ष्टम् । क्व । तर्हि॑ । य॒ज्ञः । क्व । य॒जमानः॑ ।
भ॒वति॑ । इति॑ । यत् । मै॒त्रावरु॑णीमि॒ति मै॒त्रा – वरु॑णीम् । व॒शाम् ।
आ॒लभ॑त इत्या॑ – ल॒भते॑ । मि॒त्रेण॑ । ए॒व । 28 (50)

6.6.7.4

य॒ज्ञस्य॑ स्वि॒ष्टं श॑मयति वरु॑णेन दु॒रिष्टं॑ नाऽऽ*र्ति॑माच्छ॑ति य॒जमानो॑
यथा॑ वै ला॒ङ्गले॑नोर्व॒रां प्र॑भिन्दन्–त्ये॒वमृ॑ख्स्वामे य॒ज्ञं प्र॑ भि॒न्तो
यन्मै॒त्रावरु॑णीं व॒शामा॑ल॒भते॑ य॒ज्ञायै॑व प्र॒भिन्ना॑य म॒त्यम॑न्ववा॒स्यति॑
शा॒न्त्यै या॑तया॒मानि॑ वा ए॒तस्य॑ छन्दा॑सि य ई॒जानः॑ छन्दा॑सामेष
र॒सो यद्–व॒शा यन्मै॒त्रावरु॑णीं व॒शामा॑ल॒भते॑ छन्दा॑स्ये॒व पुन॑रा
प्री॑णात्य ( ) या॑तयाम॒त्वाया॑थो छन्दा॑ः स्वे॒व र॒सं द॑धाति । 29

6.6.7.4 - Padam

य॒ज्ञस्य॑ । स्वि॒ष्टमि॑ति सु – इ॒ष्टम् । श॒मय॑ति । वरु॑णेन । दु॒रिष्ट॑मि॒ति
 दुः – इ॒ष्टम् । न । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छति॑ । यज॑मानः । यथा॑ ।
 वै । लाङ्ग॑लेन । उ॒र्वराम् । प्र॒भिन्द॑न्तीति प्र – भि॒न्दन्ति॑ । ए॒वम् ।
 ऋ॒ख्सामे॑ इत्यृक् – सा॒मे । य॒ज्ञम् । प्रे॒ति । भि॒न्तः । यत् ।
 मै॒त्रावरु॑णीमि॒ति मै॒त्रा – वरु॑णीम् । व॒शाम् । आ॒लभ॑त इत्या॑–ल॒भते॑ ।
 य॒ज्ञाय॑ । ए॒व । प्र॒भिन्ना॑येति प्र – भि॒न्नाय॑ । म॒त्यम् ।
 अ॒न्ववा॑स्यतीत्यनु–अ॒वा॒स्यति॑ । शान्त्यै॑ । या॒तया॑मानीति या॒त–या॑मानि ।
 वै । ए॒तस्य॑ । छ॒न्दा॒सि । यः । ई॒जानः॑ । छ॒न्दसाम् । ए॒षः । र॒सः ।
 यत् । व॒शा । यत् । मै॒त्रावरु॑णीमि॒ति मै॒त्रा – वरु॑णीम् । व॒शाम् ।
 आ॒लभ॑त इत्या॑ – ल॒भते॑ । छ॒न्दा॒सि । ए॒व । पु॒नः । ए॒ति ।
 प्री॒णाति॑ ( ) । अ॒या॒तया॑मत्वायेत्यया॒तया॑म – त्वा॒य । अ॒थो इति॑ ।
 छ॒न्दस्वि॑ति छ॒न्दः – सु । ए॒व । र॒सम् । द॒धाति॑ । 29 (56)
 (अ॒व – दा॒धार – मि॒त्रेणै॒व – प्री॑णाति – षट्च॑) (A7)

6.6.8.1

दे॒वा वा इ॒न्द्रि॒यं वी॒र्या॑(१) व्य॑भजन्त॒ ततो॑ यद॒त्य॒शि॒ष्य॒त तद॑ति॒ग्रा॒ह्या॑
अ॒भवन् तद॑ति॒ग्रा॒ह्याणा॑-म॒ति॒ग्रा॒ह्य॒त्वं य॑दति॒ग्रा॒ह्या गृ॒ह्यन्त॑ इन्द्रि॒यमे॒व
तद्-वी॒र्यं य॑ज॒मान॑ आ॒त्मन् ध॑त्ते तेज॑ आ॒ग्ने॒येनै॑न्द्रि॒य-मै॒न्द्रेण॑
ब्र॒ह्मव॑र्च॒सꣳ सौ॒र्येणो॑प॒स्तंभ॑नं वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यदति॒ग्रा॒ह्याश्च॑क्रे
पृ॒ष्ठानि॒ यत् पृ॒ष्ठे न॑ गृ॒ह्णी॒यात् प्रा॒ञ्चं य॑ज्ञं पृ॒ष्ठानि॒ सꣳ
शृ॒णीयु॑र्यदु॒क्थ्ये- [ ] 30

6.6.8.1 - Padam

दे॒वा । वै । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्या॑म् । वी॒ति॑ । अ॒भज॑न्त । ततः॑ । यत् ।
अ॒त्य॒शि॒ष्य॒तेत्य॑ति - अ॒शि॒ष्य॒त । तत् । अ॒ति॒ग्रा॒ह्या इ॒त्य॑ति-ग्रा॒ह्याः ।
अ॒भव॑न् । तत् । अ॒ति॒ग्रा॒ह्याणा॑मि॒त्य॑ति - ग्रा॒ह्याणा॑म् ।
अ॒ति॒ग्रा॒ह्य॒त्वमि॒त्य॑ति॒ग्रा॒ह्य - त्वम् । यत् । अ॒ति॒ग्रा॒ह्या इ॒त्य॑ति-ग्रा॒ह्याः ।
गृ॒ह्यन्ते॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । तत् । वी॒र्य॑म् । य॑ज॒मानः॑ । आ॒त्मन् ।
ध॑त्ते । तेजः॑ । आ॒ग्ने॒येन॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । ऐ॒न्द्रेण॑ । ब्र॒ह्मव॑र्च॒समि॑ति
ब्र॒ह्म -व॑र्च॒सम् । सौ॒र्येण॑ । उ॒प॒स्तंभ॑नमि॒त्युप॑ - स्तंभ॑नम् । वै ।

ए॒तत् । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । अ॒ति॒ग्रा॒ह्या इत्य॑ति – ग्रा॒ह्याः॑ । च॒क्रे इति॑ ।
पृ॒ष्ठानि॑ । यत् । पृ॒ष्ठ्ये॑ । न । गृ॒ह्णी॒यात् । प्राञ्च॑म् । य॒ज्ञम् । पृ॒ष्ठानि॑ ।
स॒मिति॑ । शृ॒णीयुः॑ । यत् । उक्थ्ये॑ । 30 (50)

6.6.8.2

गृ॒ह्णी॒यात् प्रत्यञ्चं॑ य॒ज्ञम॑ति॒ग्रा॒ह्याः सꣳ शृ॒णीयुर्विश्व॑जि॒ति सर्व॑पृ॒ष्ठे
ग्र॒ही॒तव्या॑ य॒ज्ञस्य॑ स॒वीर्य॑त्वाय॒ प्रजा॑पतिर्दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञान् व्यादि॑शत् स
प्रि॒यास्त॑नूरप॒ न्यध॑त् तदति॒ग्रा॒ह्या अ॒भवन् वित॑नुस्तस्य॒ यज्ञ॑ इत्याहु॒र्य-
स्या॑ति॒ग्रा॒ह्या न गृ॒ह्यन्त॑ इत्य॒प्यग्नि॑ष्टोमे॒ ग्रही॑तव्या॒ यज्ञ॑स्य स॒तनु॑त्वाय॒
दे॒वता॑ वै सर्वाः॑ स॒दृशी॑रासन् ता न व्या॒वृत॑-मगच्छन् ते दे॒वा- [ ] 31

6.6.8.2 - Padam

गृ॒ह्णी॒यात् । प्रत्यञ्च॑म् । य॒ज्ञम् । अ॒ति॒ग्रा॒ह्या इत्य॑ति – ग्रा॒ह्याः॑ ।
स॒मिति॑ । शृ॒णीयुः॑ । वि॒श्वजि॑तीति॒ विश्व॑ – जि॒ति । सर्व॑पृ॒ष्ठ इति॑
सर्व॑ – पृ॒ष्ठे । ग्र॒ही॒तव्याः॑ । य॒ज्ञस्य॑ । स॒वीर्य॑त्वायेति॒ सवीर्य॑-त्वाय॑ ।
प्रजा॑पतिरिति॒ प्रजा॑ – पतिः॑ । दे॒वेभ्यः॑ । य॒ज्ञान् । व्यादि॑शदिति॒
वि – आदि॑शत् । सः । प्रि॒याः । तनूः॑ । अप॑ । नीति॑ । अ॒धत्त॑ ।

तत् । अ॒ति॒ग्रा॒ह्या॑ इत्य॒ति॒-ग्रा॒ह्याः॑ । अ॒भ॒वन् । वि॒त॒नु॒रिति॑ वि॒-त॒नुः॑ ।
तस्य॑ । य॒ज्ञः । इति॑ । आ॒हुः । यस्य॑ । अ॒ति॒ग्रा॒ह्या॑ इत्य॒ति॒ - ग्रा॒ह्याः॑ ।
न । गृ॒ह्यन्ते॑ । इति॑ । अ॒पीति॑ । अ॒ग्नि॒ष्टोम॑ इत्य॒ग्नि॒ - स्तो॒मे ।
ग्र॒ही॒त॒व्याः॑ । य॒ज्ञस्य॑ । स॒त॒नु॒त्वायेति॑ स॒त॒नु॒ - त्वाय॑ । दे॒वताः॑ । वै ।
स॒र्वाः॑ । स॒दृ॒शीः॑ । आ॒सन् । ताः । न । व्या॒वृ॒त॒मिति॑ वि॒-आ॒वृ॒त॒म् ।
अ॒ग॒च्छन् । ते । दे॒वाः । 31 (50)

6.6.8.3

ए॒त ए॒तान्॑ ग्र॒हान॑पश्यन् तान॑गृ॒ह्णता॑ऽऽग्ने॒ यम॑ग्नि॒रैन्द्र॑मिन्द्रः सौ॒र्यं॑
सू॒र्यस्ततो॑ वै तेऽन्या॑भि-दे॒वता॑भि-व्या॒वृ॒त॒मग॑च्छन्. यस्यै॒वं वि॒दुष॑ ए॒ते
ग्र॒हा गृ॒ह्यन्ते॑ व्या॒वृ॒त॒मे॒व पा॒प्मना॑ भ्रातृ॒व्येण॑ ग॒च्छती॑मे॒ लो॒का
ज्योति॑ष्मन्तः स॒मावद्-वी॒र्याः॑ का॒र्या इत्या॑हु॒राग्ने॒येना॑स्मिन् लो॒के
ज्योति॑र्धत्त ए॒न्द्रेणा॑न्तरि॒क्ष इन्द्र॑वा॒यू हि स॒युजौ॑ सौ॒र्येणा॑मुष्मिन्
लो॒के- [ ] 32

6.6.8.3 - Padam

ए॒ते । ए॒तान् । ग्र॒हान् । अ॒पश्यन् । तान् । अ॒गृह्ण॑त । आ॒ग्ने॒यम् ।
अ॒ग्निः । ऐ॒न्द्रम् । इ॒न्द्रः । सौ॒र्यम् । सूर्यः । ततः । वै । ते ।
अ॒न्याभिः । दे॒वता॑भिः । व्यावृ॑तमि॒ति वि – आवृ॑तम् । अ॒गच्छ॑न् ।
यस्य॑ । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । ए॒ते । ग्र॒हाः । गृ॒ह्यन्ते॑ । व्यावृ॑तमि॒ति
वि-आवृ॑तम् । ए॒व । पा॒प्मना॑ । भ्रातृ॑व्येण । ग॒च्छ॑ति । इ॒मे । लो॒काः ।
ज्योति॑ष्मन्तः । स॒माव॑द्दी॒र्या इति॑ स॒माव॑त् – वी॒र्याः । का॒र्याः । इति॑ ।
आ॒हुः । आ॒ग्ने॒येन॑ । अ॒स्मिन् । लो॒के । ज्योतिः॑ । ध॒त्ते । ऐ॒न्द्रेण॑ ।
अ॒न्तरि॑क्षे । इ॒न्द्रवा॒यू इती॑न्द्र – वा॒यू । हि । स॒युजा॑वि॒ति स-यु॑जौ ।
सौ॒र्येण॑ । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । 32 (50)

6.6.8.4

ज्योति॑र्ध॒त्ते ज्योति॑ष्मन्तोऽस्मा इ॒मे लो॒का भ॑वन्ति स॒माव॑द्-वी॒र्याने॑नान्
कुरु॑त ए॒तान् वै ग्र॒हान् ब॑न्बा-वि॒श्वव॑यसा-ववि॒त्तां ता॑भ्यामि॒मे लो॒काः
परा॑ञ्चश्चा॒र्वाञ्च॑श्च प्रा॒भुर्य॑स्यै॒वं वि॒दुष॑ ए॒ते ग्र॒हा गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒स्मा इ॒मे
लो॒काः परा॑ञ्चश्चा॒र्वाञ्च॑श्च भान्ति । 33

6.6.8.4 - Padam

ज्योतिः॑ । ध॒त्ते । ज्योति॑ष्मन्तः । अ॒स्मै । इ॒मे । लो॒काः । भ॒वन्ति॑ ।
स॒मा॒व॒त्वी॒र्या॒नि॒ति॑ स॒मा॒व॒त् – वी॒र्या॒न् । ए॒नान् । कु॒रु॒ते । ए॒तान् । वै ।
ग्र॒हान् । ब॒ंबा॒वि॒श्व॒व॒य॒सा॒वि॒ति॑ ब॒ंबा – वि॒श्व॒व॒य॒सौ । अ॒वि॒त्ता॒म् ।
ता॒भ्याम्॑ ॥ इ॒मे । लो॒काः । प॒राञ्चः॑ । च । अ॒र्वाञ्चः॑ । च । प्रे॒ति॑ ।
अ॒भुः । य॒स्य । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । ए॒ते । ग्र॒हाः । गृ॒ह्यन्ते॑ ॥ प्रे॒ति॑ ।
अ॒स्मै । इ॒मे । लो॒काः । प॒राञ्चः॑ । च । अ॒र्वाञ्चः॑ । च ।
भा॒न्ति । 33 (39) (उ॒क्थ्य॑ – दे॒वा – अ॒मुष्मिन्॑ लो॒क – ए॒कान्न
च॒त्वारि॑ञ्च॒च्च) (A8)

6.6.9.1

दे॒वा वै यद्-य॒ज्ञेऽकु॑र्वत॒ तद॑सु॒रा अ॒कुर्व॑त॒ ते दे॒वा अ॒दा॒भ्ये॒ छन्दा॑ऽसि॒
स॒व॒ना॒नि स॒म॒स्था॒प॒यन्॑ ततो॒ दे॒वा अ॒भव॑न् प॒राऽसु॑रा॒ यस्यै॒वं
वि॒दुषो॑ऽदा॒भ्यो गृ॒ह्यते॑ भ॒व॒त्या॒त्म॒ना प॒राऽस्य॑ भ्रातृ॒व्यो भ॒वति॑ यद्वै दे॒वा
अ॒सु॒रा-न॒दा॒भ्ये-ना॒द॒भ्नु॒वन् तद॑दा॒भ्य॒स्या-दा॒भ्य॒ त्वं य॑ ए॒वं वै॒द
द॒भ्नो॒त्ये॒व भ्रातृ॑व्यं नैनं॒ भ्रातृ॑व्यो द॒भ्नो॒त्ये- [ ] 34

6.6.9.1 - Padam

दे॒वाः । वै । यत् । य॒ज्ञे । अ॒कुर्व॑त । तत् । अ॒सुराः । अ॒कुर्व॑त । ते ।
दे॒वाः । अ॒दा॒भ्ये । छ॒न्दा॒सि । स॒व॒ना॒नि । स॒मि॒ति । अ॒स्था॒प॒य॒न् ।
ततः । दे॒वाः । अ॒भ॒व॒न् । प॒रे॒ति । अ॒सुराः । य॒स्य । ए॒वम् । वि॒दुषः ।
अ॒दा॒भ्यः । गृ॒ह्यते॑ । भ॒व॒ति । आ॒त्म॒ना । प॒रे॒ति । अ॒स्य । भ्रा॒तृ॒व्यः ।
भ॒व॒ति । यत् । वै । दे॒वाः । अ॒सुरा॑न् । अ॒दा॒भ्ये॒न । अ॒द॒भ्नु॒व॒न् ।
तत् । अ॒दा॒भ्य॒स्य । अ॒दा॒भ्य॒त्व॒मि॒त्य॒दा॒भ्य – त्व॒म् । यः । ए॒वम् ।
वे॒द । द॒भ्नो॑ति । ए॒व । भ्रा॒तृ॒व्य॒म् । न । ए॒न॒म् । भ्रा॒तृ॒व्यः ।

द॒भ्नो॑ति । 34 (50)

6.6.9.2

–षा वै प्र॒जा॒प॒ते–र॒ति॒मो॒क्षि॒णी॒ नाम॑ त॒नूर्य॑द॒दा॒भ्य॒ उप॑न॒द्ध॒स्य
गृ॒ह्णा॒त्य॒ति॒मु॒क्त्या॒ अ॒ति॒ पा॒प्मा॒नं॒ भ्रा॒तृ॒व्यं॒ मु॒च्य॒ते॒ य ए॒वं॒ वे॒द
घ्न॒न्ति॒ वा ए॒त॒थ् सो॒मं॒ य॒द॒भि॒षु॒ण्व॒न्ति॒ सो॒मे॒ ह॒न्य॒मा॒ने॒ य॒ज्ञो
ह॒न्य॒ते॒ य॒ज्ञे॒ य॒ज॒मा॒नो॒ ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॒ व॒द॒न्ति॒ किं॒ तद्–य॒ज्ञे॒ य॒ज॒मा॒नः
कुरु॑ते॒ ये॒न जी॒व॒न्थ् सु॒व॒र्गं॒ लो॒क॒मे॒ती॒ति जी॒व॒ग्र॒हो॒ वा ए॒ष

यददाभ्यो ऽनभिषुतस्य गृह्णाति ( ) जीवन्तमेवैनं सुवर्गं लोकं
गमयति वि वा एतद्-यज्ञं छिन्दन्ति यददाभ्ये स-स्थापय-
न्त्यं शूनपि सृजति यज्ञस्य सन्तत्यै । 35

6.6.9.2 - Padam

एषा । वै । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । अतिमोक्षिणीत्यति-मोक्षिणी ।
नाम । तनूः । यत् । अदाभ्यः । उपनद्धस्येत्युप-नद्धस्य । गृह्णाति ।
अतिमुक्त्या इत्यति - मुक्त्यै । अतीति । पाप्मानम् । भ्रातृव्यम् ।
मुच्यते । यः । एवम् । वेद । घ्नन्ति । वै । एतत् । सोमम् । यत् ।
अभिषुण्वन्तीत्यभि - सुन्वन्ति । सोमै । हन्यमाने । यज्ञः । हन्यते ।
यज्ञे । यजमानः । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । किम् ।
तत् । यज्ञे । यजमानः । कुरुते । येन । जीवन् । सुवर्गमिति
सुवः - गम् । लोकम् । एति । इति । जीवग्रह इति जीव - ग्रहः ।
वै । एषः । यत् । अदाभ्यः । अनभिषुतस्येत्यनभि - सुतस्य ।
गृह्णाति ( ) । जीवन्तम् । एव । एनम् । सुवर्गमिति सुवः - गम् ।
लोकम् । गमयति । वीति । वै । एतत् । यज्ञम् । छिन्दन्ति । यत् ।

अ॒दा॒भ्ये । स॒॒स्था॒पय॑न्तीति॒ सं – स्था॒पय॑न्ति । अ॒॒शून् । अपी॑ति ।
सृ॒जति॑ । य॒ज्ञस्य॑ । स॒न्त॒त्या इति॑ सं – त॒त्यै । 35 (69)

(द॒ध्नो॒त्य – न॑भिषु॒तस्य॑ गृ॒ह्णा॒त्ये – का॒न्न वि॒॑शति॑श्च) (A9)

6.6.10.1

दे॒वा वै प्र॒बाहु॑ग्रहा॒-न॑गृ॒ह्णत॑ स ए॒तं प्र॒जाप॑ति-र॒॒शु-म॑पश्यत्
तम॑गृ॒ह्णीत॑ तेन॒ वै स आ॑ध्नो॒द्-य॒स्यै॒वं वि॑दुषोऽ॒॒शु-गृ॑ह्यत
ऋ॒ध्नो॒त्ये॒व स॒कृद॑भिषु॒तस्य॑ गृ॒ह्णाति॑ स॒कृद्धि॑ स तेनाऽऽ*ध्नो॒न्मन॑सा
गृ॒ह्णाति॑ मन॒ इ॒व हि प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑तेरा॒प्त्या औ॑दु॒म्बरे॑ण गृ॒ह्णात्यूर्वा॑
उ॒दुम्ब॑र ऊ॒र्जमे॒वाव रु॑न्धे चतुः स॒क्ति भ॑वति दि॒क्ष्वे- [ ] 36

6.6.10.1 - Padam

दे॒वाः । वै । प्र॒बाहु॑गिति॒ प्र – बा॒हुक् । ग्रहा॑न् । अ॒गृ॒ह्णत॑ । सः ।
ए॒तम् । प्र॒जाप॑तिरिति॒ प्र॒जा – प॑तिः । अ॒॒शुम् । अ॒प॒श्यत् । तम् ।
अ॒गृ॒ह्णीत॑ । तेन॑ । वै । सः । आ॑ध्नो॒त् । य॒स्य । ए॒वम् । वि॑दुषः ।
अ॒॒शुः । गृ॑ह्यते॒ । ऋ॒ध्नोति॑ । ए॒व ।
स॒कृद॑भिषु॒तस्येति॑ स॒कृत् – अ॒भिषु॒तस्य॑ । गृ॒ह्णाति॑ । स॒कृत् । हि ।

सः । तेन । आ॒ध्नो॑त् । मन॑सा । गृ॒ह्णा॒ति । मनः॑ । इ॒व । हि ।
 प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा – प॒तिः । प्र॒जाप॑तेरिति प्र॒जा – प॒तेः । आ॒प्त्यै॑ ।
 औ॒दु॒म्बरे॑ण । गृ॒ह्णा॒ति । ऊ॒र्क् । वै । उ॒दु॒म्बरः॑ । ऊ॒र्ज॑म् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।
 रु॒न्धे । च॒तु॒स्स॒क्तीति॑ च॒तुः – स॒क्ति । भ॒वति॑ । दि॒क्षु । 36 (50)

6.6.10.2

–व प्र॒ति ति॒ष्ठति॑ यो वा अ॒ञ्शो॑राय॒तनं॑ वे॒दाऽऽय॑त॒नवान्॑ भ॒वति॑
 वा॒मदे॒व्यमि॑ति सा॒म तद्वा॑ अ॒स्याऽऽय॑त॒नं मन॑सा गा॒यमा॑नो
 गृ॒ह्णा॒त्याय॑त॒नवाने॑व भ॒वति॑ यद॒ध्वर्यु॑र॒ञ्शुं गृ॒ह्णन्॑ ना॒र्धये॑दु॒भाभ्यां॑
 न॒र्ध्ये॑ता॒ध्वर्य॑वे च यज॒मानाय॑ च यद॒र्धये॑दु॒भाभ्या॑–मृ॒ध्ये॒तान॑वानं
 गृ॒ह्णा॒ति सै॒वास्य॑र्द्धि–हि॒रण्य॑म॒भि व्य॑नित्य ( ) –मृ॒तं वै हि॒रण्य॑मा॒युः
 प्रा॒ण आ॒युषै॑वा॒मृत॑म॒भि धि॑नोति श॒तमा॑नं भ॒वति॑ श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑
 श॒तेन्द्रि॑य आ॒युष्ये॑वेन्द्रि॒ये प्र॒ति ति॒ष्ठति॑ । 37

6.6.10.2 - Padam

ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ । यः । वै । अ॒ञ्शोः॑ । आ॒य॒त॒नमि॒त्या–य॑त॒नम् ।
 वे॒द । आ॒य॒त॒नवा॒निति॑य॒त॒न – वा॒न् । भ॒वति॑ ।

वामदे॒व्यमि॑ति॒ वाम॑ – दे॒व्यम् । इति॑ । साम॑ । तत् । वै । अ॒स्य ।
 आ॒यत॑नमि॒त्या – य॑तनम् । मन॑सा । गा॒यमा॑नः । गृ॒ह्णाति॑ ।
 आ॒यत॑नवा॒नित्या॑यतन – वान् । ए॒व । भ॒वति॑ । यत् । अध्व॑र्युः ।
 अ॒शुम् । गृ॒ह्णन् । न । अ॒र्धये॑त् । उ॒भाभ्या॑म् । न । ऋ॒ध्येत॑ ।
 अध्व॑र्यवे॒ । च । य॒जमा॑नाय । च । यत् । अ॒र्धये॑त् । उ॒भाभ्या॑म् ।
 ऋ॒ध्येत॑ । अ॒नवा॑नमि॒त्यन॑व – अ॒नम् । गृ॒ह्णाति॑ । सा । ए॒व । अ॒स्य ।
 ऋ॒द्धिः । हि॒रण्य॑म् । अ॒भि । वी॒ति । अ॒नि॒ति ( ) । अ॒मृत॑म् । वै ।
 हि॒रण्य॑म् । आ॒युः । प्रा॒ण इति॑ प्र–अ॒नः । आ॒युषा॑ । ए॒व । अ॒मृत॑म् ।
 अ॒भीति॑ । धि॒नोति॑ । श॒तमा॑नमि॒ति श॒त – मा॑नम् । भ॒वति॑ ।
 श॒तायु॑रिति॒ श॒त – आ॒युः । पु॒रुषः॑ । श॒तेन्द्रि॑य इति॒ श॒त–इन्द्रि॑यः ।
 आ॒युषि॑ । ए॒व । इन्द्रि॑ये । प्र॒तीति॑ । तिष्ठ॑ति । 37 (70)

(दि॒क्ष्व – नि॒ति – वि॒शति॑श्च) (A10)

6.6.11.1

प्र॒जाप॑ति–दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञान् व्यादि॑शत् स रि॒रिचा॑नोऽम॒न्यत॑ स य॒ज्ञानां॑
 षोड॑शधेन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मा॒त्मान॑म॒भि स॑म॒क्खि॑दत् तथ् षोड॑श्य॒भव॑न्न वै

षोड॑शी॒ नाम॑ य॒ज्ञोऽस्ति॑ यद्वा॒व षोड॑श॒ स्तोत्र॑ षोड॑श॒ शस्त्रं॑ तेन॑
षोड॑शी॒ तथ् षोड॑शि॒नः षोड॑शित्वं॑ यथ् षोड॑शी॒ गृह्य॑त इन्द्रि॒यमे॒व
तद्-वी॒र्यं॑ यज॑मान आ॒त्मन् ध॑त्ते दे॒वेभ्यो॑ वै सु॒वर्गो॑ लो॒को- [ ] 38

6.6.11.1 - Padam

प्र॒जाप॑तिरि॒ति प्र॒जा - प॒तिः । दे॒वेभ्यः॑ । य॒ज्ञान् । व्यादि॑शदि॒ति
वि - आदि॑शत् । सः । रि॒रिचानः॑ । अ॒मन्य॑त । सः । य॒ज्ञाना॑म् ।
षोड॑श॒धेति॑ षोड॑श - धा । इन्द्रि॒यम् । वी॒र्यम्॑ । आ॒त्मान॑म् । अ॒भि ।
समि॑ति । अ॒क्खि॒दत् । तत् । षोड॑शी । अ॒भव॑त् । न । वै । षोड॑शी ।
नाम॑ । य॒ज्ञः । अ॒स्ति । यत् । वा॒व । षोड॑शम् । स्तो॒त्रम् । षोड॑शम् ।
शस्त्र॑म् । तेन॑ । षोड॑शी । तत् । षोड॑शि॒नः । षोड॑शित्वमि॒ति
षोड॑शि - त्वम् । यत् । षोड॑शी । गृह्य॑ते । इन्द्रि॒यम् । ए॒व । तत् ।
वी॒र्यम्॑ । यज॑मानः । आ॒त्मन् । ध॑त्ते । दे॒वेभ्यः॑ । वै ।
सु॒वर्ग इति॑ सु॒वः - गः । लो॒कः । 38 (50)

6.6.11.2

न प्रा॒भवत् त ए॒त॒ षो॒ड॒शि॒न॒म॒प॒श्यन् त॒म॒गृ॒ह्ण॒त ततो॒ वै ते॒भ्यः॑
सु॒व॒र्गो लो॒कः प्रा॒भव॒द्य॒त् षो॒ड॒शी गृ॒ह्य॒ते सु॒व॒र्ग॒स्य लो॒क॒स्या॒भि॒जि॒त्या
इन्द्रो॒ वै दे॒वाना॑मा॒नु॒जा॒वर आ॒सी॒त् स प्र॒जा॒प॒ति॒मु॒पा॒धा॒वत् तस्मा॑
ए॒त॒ षो॒ड॒शि॒नं प्रा॒य॒च्छ॒त् त॒म॒गृ॒ह्णी॒त ततो॒ वै सोऽ॒ग्रं दे॒वता॑नां
पर्यै॒द्-य॒स्यै॒वं वि॒दुषः॑ षो॒ड॒शी गृ॒ह्य॒ते- [ ] 39

6.6.11.2 - Padam

न । प्रेति॑ । अ॒भव॒त् । ते । ए॒त॒म् । षो॒ड॒शि॒न॒म् । अ॒प॒श्य॒न् । त॒म् ।
अ॒गृ॒ह्ण॒त । त॒तः । वै । ते॒भ्यः॑ । सु॒व॒र्ग इति॑ सु॒वः - गः । लो॒कः ।
प्रेति॑ । अ॒भव॒त् । य॒त् । षो॒ड॒शी । गृ॒ह्य॒ते॑ । सु॒व॒र्ग॒स्येति॑ सु॒वः-ग॒स्य॑ ।
लो॒क॒स्य॑ । अ॒भि॒जि॒त्या इत्य॑भि - जि॒त्यै॑ । इन्द्रः॑ । वै । दे॒वाना॑म् ।
आ॒नु॒जा॒वर इत्या॑नु - जा॒वरः । आ॒सी॒त् । सः । प्र॒जा॒प॒ति॒मिति॑
प्र॒जा - प॒ति॒म् । उ॒पेति॑ । अ॒धा॒व॒त् । तस्मै॑ । ए॒त॒म् । षो॒ड॒शि॒न॒म् ।
प्रेति॑ । अ॒य॒च्छ॒त् । त॒म् । अ॒गृ॒ह्णी॒त । त॒तः । वै । सः । अ॒ग्र॒म् ।
दे॒वता॑नाम् । परीति॑ । ऐ॒त् । य॒स्य॑ । ए॒व॒म् । वि॒दुषः॑ । षो॒ड॒शी ।

गृह्यते॑ । 39 (50)

6.6.11.3

अग्र॑मे॒व स॒मा॒ना॒नां॑ प॒र्ये॑ति प्रा॒तः स॒वने॑ गृ॒ह्णा॒ति वज्रो॑ वै षोड॒शी
वज्रः॑ प्रा॒तः स॒वनञ् स्वा॒दे॒वैनं॑ यो॒नेर्नि॑गृ॒ह्णा॒ति स॒वने॑ स॒वने॑ऽभि
गृ॒ह्णा॒ति स॒वना॑त्-स॒वना॑दे॒वैनं॑ प्र॒ जन॑यति तृ॒तीय॑स॒वने प॑शु॒काम॑स्य
गृ॒ह्णी॒याद्-वज्रो॑ वै षोड॒शी प॑श॒वस्तृ॒तीय॑स॒वनं वज्रे॑णै॒वास्मै॑
तृ॒तीय॑स॒वना॑त् प॒शून्व॑ रु॒न्धे नो॒क्थ्ये॑ गृ॒ह्णी॒यात् प्र॒जा वै प॑श॒व
उ॒क्थ्या॑नि यदु॒क्थ्ये॑- [ ] 40

6.6.11.3 - Padam

अग्र॑म् । ए॒व । स॒मा॒ना॒नाम् । प॒री॒ति । ए॒ति । प्रा॒तस्स॒वन इति॑
प्रा॒तः - स॒वने॑ । गृ॒ह्णा॒ति । वज्रः॑ । वै । षोड॒शी । वज्रः॑ ।
प्रा॒तस्स॒वनमि॑ति प्रा॒तः - स॒वनम् । स्वा॒त् । ए॒व । ए॒नम् । यो॒नेः॑ ।
नि॒रि॒ति । गृ॒ह्णा॒ति । स॒वने॑ स॒वन इति॑ स॒वने॑ - स॒वने॑ । अ॒भी॒ति ।
गृ॒ह्णा॒ति । स॒वना॑त्स॒वना॑दि॒ति स॒वना॑त् - स॒वना॑त् । ए॒व । ए॒नम् ।
प्रे॒ति । ज॒न॒य॒ति । तृ॒तीय॑स॒वन इति॑ तृ॒तीय॑ - स॒वने॑ । प॒शु॒का॒म॒स्येति॑

पशु - कामस्य । गृहीयात् । वज्रः । वै । षोडशी । पशवः ।
तृतीयसवनमिति तृतीय - सवनम् । वज्रेण । एव । अस्मै ।
तृतीयसवनादिति तृतीय - सवनात् । पशून् । अवेति । रुन्धे । न ।
उक्थ्यै । गृहीयात् । प्रजेति प्र - जा । वै । पशवः । उक्थानि ।
यत् । उक्थ्यै । 40 (50)

6.6.11.4

गृहीयात् प्रजां पशूनस्य निर्दहेदतिरात्रे पशुकामस्य गृहीयाद्-वज्रो
वै षोडशी वज्रेणैवास्मै पशूनवरुध्य रात्रि-योपरिष्ठा-
च्छमयत्यप्यग्निष्टोमे राजन्यस्य गृहीयाद्-व्यावृत्कामो हि राजन्यो
यजते साह एवास्मै वज्रं गृह्णाति स एनं वज्रो भूत्या इन्धे निर्वा
दह-त्येकविंशं स्तोत्रं भवति प्रतिष्ठित्यै हरिवच्छस्यत इन्द्रस्य
प्रियं धामो- [ ] 41

6.6.11.4 - Padam

गृहीयात् । प्रजामिति प्र - जाम् । पशून् । अस्य । निरिति । दहेत् ।
अतिरात्र इत्यति - रात्रे । पशुकामस्येति पशु - कामस्य ।

गृ॒ह्णी॒यात् । वज्रः॑ । वै । षोड॑शी । वज्र॑ण । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् ।
 अ॒व॒रु॒ध्ये॒त्य॒व – रु॒ध्य । रा॒त्रि॒या । उ॒परि॑ष्ठात् । श॒म॒य॒ति । अ॒पी॒ति ।
 अ॒ग्नि॒ष्टो॒म इ॒त्य॒ग्नि – स्तो॒मे । रा॒ज॒न्य॒स्य । गृ॒ह्णी॒यात् । व्या॒वृ॒त्काम॑
 इति॑ व्या॒वृत् – का॒मः । हि । रा॒ज॒न्यः । य॒ज॒ते । सा॒ह इति॑
 स – अ॒हे । ए॒व । अ॒स्मै । वज्र॑म् । गृ॒ह्णा॒ति । सः । ए॒नम् । वज्रः॑ ।
 भू॒त्यै । इ॒न्धे । नि॒रि॒ति । वा । द॒ह॒ति । ए॒क॒वि॒ंश॒मि॒त्ये॒क–वि॒ंश॒म् ।
 स्तो॒त्रम् । भ॒व॒ति । प्र॒ति॒ष्ठी॒त्या इति॑ प्र॒ति – स्थि॒त्यै । ह॒रि॒व॒दि॒ति
 ह॒रि – व॒त् । श॒स्य॒ते । इ॒न्द्र॒स्य । प्रि॒यम् । धा॒म । 41 (50)

6.6.11.5

–पा॒प्नो॒ति क॒नी॒या॒सि॒ वै दे॒वेषु॑ छ॒न्दा॒स्या॒सन्–ज्या॒या॒स्य॒सु॒रेषु॑
 ते दे॒वाः क॒नी॒य॒सा छ॒न्द॒सा ज्या॒यः छ॒न्दो॒ऽभि व्य॒श॒सन् ततो॑ वै
 तेऽसु॒राणां॑ लो॒कम॑वृ॒ज्ज॒त यत् क॒नी॒य॒सा छ॒न्द॒सा ज्या॒यः छ॒न्दो॒ऽभि
 वि॒श॒स॒ति भ्रा॒तृव्य॑स्यै॒व तल्लो॒कं वृ॒द्धे ष॒डक्ष॑रा॒ण्यति॑ रेच॒यन्ति॑
 ष॒ड् वा ऋ॒त॒व ऋ॒तू॒ने॒व प्री॑णाति च॒त्वारि॑ पूर्वा॒ण्य॒व क॑ल्पयन्ति–[ ] 42

6.6.11.5 - Padam

उपेति॑ । आप्नोति॑ । कनीया॑सि । वै । देवेषु॑ । छन्दा॑सि ।
आसन् । ज्याया॑सि । असुरेषु॑ । ते । देवाः । कनीयसा॑ । छन्दसा॑ ।
ज्यायः॑ । छन्दः॑ । अभि॑ । वीति॑ । अश॑सन् । ततः॑ । वै । ते ।
असुराणाम् । लोकम् । अवृज्जत॑ । यत् । कनीयसा॑ । छन्दसा॑ ।
ज्यायः॑ । छन्दः॑ । अभीति॑ । विश॑सतीति वि – श॑सति ।
भ्रातृव्यस्य॑ । एव । तत् । लोकम् । वृद्धे॑ । षट् । अक्षराणि॑ । अतीति॑ ।
रेचयन्ति॑ । षट् । वै । ऋतवः॑ । ऋतून् । एव । प्रीणाति॑ । चत्वारि॑ ।
पूर्वाणि॑ । अवेति॑ । कल्पयन्ति॑ । 42 (50)

6.6.11.6

चतुष्पद॑ एव पशूनव॑ रुन्धे द्वे॑ उत्तरे॑ द्विपद॑ एवाव॑ रुन्धे
ऽनुष्टुभमभि॑ सं पादयन्ति॑ वाग्वा अनुष्टुप् तस्मात् प्राणानां॑
वागुत्तमा॑ समयाविषिते॑ सूर्ये॑ षोडशिनः॑ स्तोत्र-मुपाकरोत्येतस्मिन्
वै लोक॑ इन्द्रो॑ वृत्रमहन्थ॑ साक्षादेव॑ वज्रं॑ भ्रातृव्याय॑
प्र हर-त्यरुणपिशङ्गोऽश्वो॑ दक्षिणैतद्वै॑ वज्रस्य॑ रूपं॑ समृद्ध्यै । 43

6.6.11.6 - Padam

चतु॑ष्पद॒ इति॑ चतुः॑-पदः॑ । ए॒व । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । द्वे॑ इति॑ ।
उत्त॑रे इत्युत् - तरे॑ । द्वि॒पद॒ इति॑ द्वि - पदः॑ । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
अ॒नुष्टु॒भमि॑त्यनु - स्तु॒भम् । अ॒भि । स॒मिति॑ । पा॒दय॑न्ति । वाक् ।
वै । अ॒नुष्टु॒बि॒त्यनु॑ - स्तुप् । तस्मा॑त् । प्रा॒णाना॑मिति॑ प्र - अ॒नाना॑म् ।
वाक् । उत्त॑मेत्युत् - तमा॑ । स॒मया॑विषित॑ इति॑ स॒मया॑ - वि॒षिते॑ ।
सूर्ये॑ । षोड॑शि॒नः । स्तो॒त्रम् । उ॒पाक॑रोतीत्युप - आ॒करो॑ति ।
ए॒तस्मि॑न् । वै । लो॒के । इन्द्रः॑ । वृ॒त्रम् । अ॒हन् । सा॒क्षादि॑ति
स - अ॒क्षात् । ए॒व । व॒ज्रम् । भ्रा॑तृ॒व्याय॑ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ ।
अ॒रुण॑पि॒शङ्ग॑ इत्य॒रुण॑ - पि॒शङ्गः॑ । अ॒श्वः । दक्षि॑णा । ए॒तत् । वै ।
व॒ज्रस्य॑ । रू॒पम् । स॒मृद्ध्य॑ इति॑ सं - ऋ॒द्ध्यै । 43 (47)
(लो॒को - वि॒दुषः॑ षोड॑शी गृ॒ह्यते॑ - यदु॒क्थ्ये॑ - धा॒म - क॒ल्पय॑न्ति
- स॒प्तच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A11)

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–षष्ठः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(सुवर्गाय॑ यद् दाक्षि॑णानि॑ – समिष्ट॑ यजू॒ – ष्यव॑भृथ यजू॒ षि –
स्प्येन॑ – प्रजा॑पतिरेकादशिनी॑ – मिन्द्रः॑ पत्न्या॑ – घ्नन्ति॑ – देवा॑
वा इन्द्रि॑यं वीर्यं॑ – देवा॑ वा अदा॑भ्ये – देवा॑ वै प्रबाहु॑क् –
प्रजा॑पतिर्दे॒वेभ्यः॑ स रि॒रिचानः॑ – षोड॑शधैकादश॑)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(सुवर्गाय॑ – यजति॑ प्रजाः॑ – सौम्येन॑ – गृह्णी॑यात् प्रत्यञ्चं॑ –
गृह्णी॑यात् प्रजां॑ पशून् – त्रिच॑त्वारिंशत्)

First and Last Padam of sixth Prasnam of 6th Kandam :-

(सुवर्गाय॑ – वज्र॑स्य रूपं॑ समृद्ध्यै॑)

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–षष्ठः प्रश्नः

Kaanda Korvai with starting Padams of 6 Prasanams of Kandam 6

(प्राचीनव॑र्शं – य – च्चा॒त्वाला॑ – द्य॒ज्ञेने॑ – न्द्रः॑ –
सुव॒र्गाय॑ – षट्)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति षष्ठं काण्डं ॥

पद पाठे (वाक्य सहित)–षष्ठकाण्डे–षष्ठः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 6 – Prasanam 6– TS 6.6

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	5	238
Anuvakam 2	3	141
Anuvakam 3	5	262
Anuvakam 4	6	280
Anuvakam 5	4	187
Anuvakam 6	2	86
Anuvakam 7	4	206
Anuvakam 8	4	189
Anuvakam 9	2	119
Anuvakam 10	2	120
Anuvakam 11	6	297
Total →	43	2125

Notes:

1. Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
2. Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in